

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL
SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI VE ALAN BİLGİSİ
YETERLİLİKLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşenur BAKIRHAN

Danışman

Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN

Erzincan 2019

TEZ BİLDİRİMİ

"Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları ve Alan Bilgisi Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma" isimli "Yüksek Lisans" tezimin tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Bu incelemeye göre, tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durumun olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, verilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; bu kural ve davranışların gerektirdiği üzere, bu çalışmanın tüm materyal ve sonuçlarını tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Ayşenur BAKIRHAN

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalının Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN

Jüri : Dr. Öğretim yesi şenay BAŞ

Jüri : Dr. Öğretim yesi Selma TAŞKESEN

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSELSANATLAR DERSİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI VE ALAN BİLGİSİ YETERLİLİKLERİ
ÜZERİNE BİRARAŞTIRMA**

Ayşenur BAKIRHAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğrt. Programı

Yüksek Lisans Tezi

Nisan 2019

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN

ÖZET

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutumları ve alan yeterlilik algı düzeylerine yönelik bir araştırma yapılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Erzincan'da çalışan 116'sı (%54,71) bayan, 96'sı erkek (%45,28) 212 sınıf öğretmeni ile Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan mezun durumdaki 74'ü bayan (%69,15), 33'ü erkek (%30,85) öğretmen adaylarından meydana gelmektedir. Öğretmenler, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden "İlişkisel Tarama Yöntemi" kullanılmıştır. Gerekli verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Tutum Ölçeği" ve "Alan Yeterlilik Algı Ölçeği" olmak üzere iki ayrı araştırma ölçeğinden yararlanılmıştır. Araştırma veri analizleri, SPSS 22 istatistik programında yapılmıştır. Araştırma bulguları, .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Tutum ve alan yeterlilik algı ölçeklerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Normallik Testi uygulanmış, güvenilirlikleri için Cronbach Alpha

Katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerin, geçerliliklerini belirlemek amacıyla Madde Toplam Korelasyon Testi kullanılmıştır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmış, yapı geçerliliği için de Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Test madde puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Basıklık- Çarpıklık Analizleri yapılmıştır Bunların yanında sınıf öğretmenlerinin aday ve çalışan olma durumlarına ve cinsiyetlerine göre farklılıklarını tespit etmek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır.

Uygulanan tutum ve alan yeterlilik algı ölçekleriyle, mezun durumundaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinde cinsiyet açısından tutum, alan yeterlilik algısı ve toplamda herhangi bir farkın ortaya çıkmadığı görülmüştür

Ortalamalara bakıldığında, mezun durumundaki aday sınıf öğretmenleri için tutum ölçeğinin ortalaması 150 üzerinden 105 (%70), alan yeterlilik algı ölçeğinin de ortalaması 275 üzerinden 188 (%68)'dir. Uygulanan Cronbach Alfa katsayısına göre güvenilirlik katsayısı tutum ölçeğinde .88, alan yeterlilik algı ölçeğinde .92 olarak hesaplanmıştır.

Çalışan sınıf öğretmenleri için ise tutum ölçeğinin ortalaması 150 üzerinden .102 (%68) alan yeterlilik algı ölçeğinin ortalaması 275 üzerinden 185 (%67)'dir. Uygulanan Cronbach Alfa katsayısına göre güvenilirlik katsayısı tutum ölçeğinde .72, yeterlilik ölçeğinde .95'tir.

Sonuç olarak tüm veriler göstermektedir ki, mezun durumda ve çalışan sınıf öğretmenleri arasında tutum ve alan yeterlilik algısı açısından çok ciddi bir fark bulunmamaktadır. Bayanlarda oranların erkeklere göre biraz daha fazla oluşunun bayanlarda sanatsal faaliyetlere duyulan ilginin biraz daha fazla oluşundan kaynaklandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenliği, Görsel Sanatlar Eğitimi, Kazanım, Alan Yeterlilik Algısı, Tutum Algısı

**THE ATTITUDES OF THE CLASS TEACHERS ON THE COURSE
OF VISUALS UNDERSTANDING**

Ayşenur BAKIRHAN

Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences

Department of Fine Arts Education

Master Thesis,

April 2019

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN

ABSTRACT

In this study, it is aimed to conduct a research on the attitudes of the classroom teachers towards the Visual Arts course and the levels of perception of field competence.

The universe of the study is composed of classroom teachers. The sample was composed of 116 (54.71%) females working in Erzincan, 96 male (45.28%) female teachers (212.21). 15), 33 male (30.85%). Teachers were determined by criterion sampling method from purposeful sampling methods.

In the study, ler Relational Screening Method ”was used. In order to collect the necessary data, two different research scales were used:”Attitude Scale Yeter and” Field Proficiency Perception Scale iki developed by the researcher. The data were analyzed using SPSS 22 statistical program. The research findings were tested at .05 significance level. Shapiro-Wilk Normality Test was applied to determine whether the attitude and field competence perception scales showed normal distribution, and Cronbach's alpha coefficient was calculated for their reliability. In addition, Item Total Correlation Test was used to determine the validity of the scales. Expert opinion was obtained for scope validity and exploratory factor analysis was applied for construct

validity. In order to determine whether the test item scores show normal distribution, Shapiro-Wilk Baseline-skewness analyzes were conducted.

It has been observed that the attitude and field qualification perception and total difference in total are not observed in the graduated and working class teachers with the attitude and field competence perception scales applied.

On average, the average of the attitude scale for the candidate class teachers in the graduated status is 105 out of 150 (70%), and the average of the field proficiency perception scale is 188 out of 275 (68%). According to the Cronbach Alpha coefficient, the reliability coefficient was calculated as .88 in the attitude scale and .92 in the field adequacy perception scale.

For the working class teachers, the average of the attitude scale is 150 out of 150 and 102 (68%) is the average of the scale of the scale is 185 (67%) out of 275. According to the Cronbach Alpha coefficient, the reliability coefficient is .72 in the attitude scale and .95 in the competence scale.

As a result, all the data show that there is no significant difference between the graduates and the working class teachers in terms of the perception of attitude and field competence. It can be said that the proportion of women in the women is slightly higher than that of men.

Keywords: Classroom Teaching, Visual Arts Education, Acquisition, Area Proficiency Perception, Perception of Attitude

ÖNSÖZ

Eğitimin ilkökul kademesinde, görsel sanatlar dersinin önceliği, sanatçı yetiştirmek değil, yaş aralığı itibariyle çocukluk döneminde olan bireyin yaratıcılığına katkı sağlamaktır. Bu önceliğe takiben, kendini kendine has diliyle ifade edebilme, çevresine sosyalliğiyle farklılık katabilme yer alır. Hiç kuşkusuz, bunların yanında sanatı seven, estetik hazlara sahip; sanatçının ve sanat eserinin değerini bilen bireyler yetiştirmek de önem arz etmektedir. Ayrıca içgüdüsel bilinçle sanatı her yönüyle korumayı kendine görev saymak da vazgeçilmez bir gerçektir.

Her birey doğuştan farklı özelliklere, yeteneklere, beğenilere, düşüncelere sahiptir. Bu farklılıkların keşfi hiç kuşkusuz önce aileye sonra okula, özellikle de sınıf öğretmenine düşmektedir. İşte bu noktada sanat eğitiminin, buna mütakip görsel sanatlar dersinin eğitim sürecine ve sosyal hayata katkısı devreye girmektedir. Okul öncesi eğitiminde sanat eğitimine her ne kadar küçük dokunuşlar yapıldığı düşünülse de, ilkökul hayatının ve sınıf öğretmenin bireyin hayatındaki yeri yadsınamaz. İşte bunlara paralel, eğitim sistemi içinde görsel sanatlar dersinin gerekliliğine inanan, alan bilgi ve becerisine sahip sınıf öğretmenin varlığı önemli bir yere sahiptir. Yaratıcılığın geliştirilmesi ve desteklenmesi için görsel sanatlar dersine gerekli değer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca ilkökul kademesinde de ortaokul kademesinde olduğu gibi görsel sanatlar dersinin alan uzmanı olan görsel sanatlar öğretmeni tarafından verilir verilmemesi gerektiği de üzerinde düşünülmesi gereken husustur.

Bunlardan hareketle, bu araştırmanın amacı, güncellenen görsel sanatlar öğretim programı (2018) kazanımları çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine olan tutum, alan yeterlilik ,bilgileri ve becerileri araştırmak; görsel sanatlar dersinin içeriğine, gelişimine, değerine; yaratıcılığa olan katkısına bir nebze olsun ışık tutabilmektir.

TEŞEKKÜR

Tez yazım süresince; her türlü yardımını, bilgiyi ve desteğini esirgemeyen çok değerli hocam sayın Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN'e, sanata verdiği destekle bugünlere gelmemde büyük emeği olan sınıf öğretmenim Melike EğRİOğLU'na ve her zaman her konuda desteğiyle yanımda olan aileme teőekkürü bir borç bilirim.

Ayşenur BAKIRHAN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VII
TEŞEKKÜR.....	VIII
KISALTMALAR.....	XII
TABLO LİSTESİ	XIII
GİRİŞ.....	1
1. PROBLEM.....	5
2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
2.1 Alt Amaçlar	6
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	7
4. VARSAYIMLAR.....	7
5. SINIRLILIKLAR	7
BÖLÜM I.....	11
I. 1. SANAT NEDİR?	11
I. 2. SANAT EĞİTİM.....	13
I.3. SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİ.....	14
I. 4. GÖRSEL SANATLAR	16
I. 5 GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ	16
I. 6. İLKOKULLARDA GÖRSEL SANAT EĞİTİMİ	18
I.7. İLKOKULLARDA GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	19
I. 8. BENZER ARAŞTIRMALAR:	21
BÖLÜM 3	25

YÖNTEM	25
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ	25
3.2 Evren ve Örneklem	25
3.2.1.Evren	25
3.2.2.Örneklem	26
3.3 Veri Toplama Aracı	27
3.3.1. Tutum Ölçeği (GSETÖ):	27
3.3.2. Alan Yeterlilik Algı Ölçeği (GSEAYÖ):	28
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	28
3.4.1. Geçerlik Çalışmaları	28
3.4.1.1. Kapsam Geçerliği.....	29
3.4.1.1. Yapı Geçerliği.....	34
3.4.2. Güvenirlik Çalışmaları	37
3.4.2. 1. İç Tutarlık Güvenirliği	38
3.5. Verilerin Analizi	39
BÖLÜM 4	43
BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1. MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI NE DÜZEYDEDİR?	43
4.2. ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI NE DÜZEYDEDİR?	44
4.3. MEZUN DURUMUNDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARI İLE ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI NE DÜZEYDEDİR?.....	44
4.4. MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUM DÜZEYLERİNDE ANLAMLI BİR FARK VAR MIDIR?	45
4.5. ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUM DÜZEYLERİNDE ANLAMLI BİR FARK VAR MIDIR?	46

4.6 MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARI İLE ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUM DÜZEYLERİ ARASINDA ANLAMLI BİR FARK VAR MIDIR?	48
4.7. MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ALAN YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI NE DÜZEYDEDİR? ...	49
4.8. ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ALAN YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI NE DÜZEYDEDİR?	49
4.9. MEZUN DURUMUNDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARI İLE ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ALAN YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI NE DÜZEYDEDİR?	50
4.10. MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ CİNSİYETLERİNE GÖRE ALAN YETERLİLİK ALGI DÜZEYLERİNDE ANLAMLI BİR FARK VAR MIDIR?	51
4.11. ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN CİNSİYETLERİNE GÖRE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ALAN YETERLİLİK ALGI DÜZEYLERİNDE ANLAMLI BİR FARK BULUNMAKTA MIDIR?	52
4.12. MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARI İLE ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK BİLGİ BECERİ VE ALAN YETERLİLİK ALGI DÜZEYLERİ ARASINDA ANLAMLI BİR FARK VAR MIDIR?	53
4.13. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN (MEZUN DURUMDAKİ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARI, ÇALIŞAN SINIF ÖĞRETMENLERİ) GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ALAN YETERLİLİK ALGILARI İLE GÖRSEL SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI ARASINDA İLİŞKİ VAR MIDIR?	55
BÖLÜM 5	57
TARTIŞMA VE SONUÇ	57
KAYNAKÇA	60
EKLER	70
Ek 1 TUTUM ÖLÇEĞİ (GSETÖ)	70
Ek 2 ALAN YETERLİLİK ALGISI ÖLÇEĞİ (GSEAYAÖ)	71

KISALTMALAR

AKT.	: Aktaran
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Çev.	: Çeviren
S.	: Sayfa
Ed.	: Editör
Vd.	: Ve diğerleri
GSTÖ	: Görsel Sanatlar Eğitimi Tutum Ölçeği
GSEAYÖ	: Görsel Sanatlar Eğitimi Alan Yeterlilik Algı Ölçeği
KGO	: Kapsam Geçerlik Oranı
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1	Görsel Sanatlar Dersi İlkokul Düzeyi Öğrenme Alanları Kazanım Tablosu	8
Tablo 2	Erzincan'daki Sınıf Öğretmenlerinin Sayıları	26
Tablo 3	Ulaşılan Kişi Sayısı	27
Tablo 4	Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Uzman Değerlendirme Tablosu	31
Tablo 5	Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Alan Yeterlilik Ölçeği Maddelerine İlişkin Uzman Değerlendirme Tablosu	32
Tablo 6	Tutum Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonu	34
Tablo 7	Alan Yeterlilik Algı Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonu	35
Tablo 8	Ölçeklerin Yüzdeleri ve Hesaplanan Cronbach Alpha Katsayıları	38
Tablo 9	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutumlarına Yönelik Normallik Testi Sonuçları	40
Tablo 10	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algılarına Yönelik Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları	40
Tablo 11	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlara Yönelik Shapiro-Wilk Basıklık- Çarpıklık Analizleri	41
Tablo 12	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler	43
Tablo 13	Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler	44
Tablo 14	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler	45
Tablo 15	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	46

Tablo 16	Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	47
Tablo 17	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmeni Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi	48
Tablo 18	Mezun Durumdaki Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algı Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler	49
Tablo 19	Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algı Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler	50
Tablo 20	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler	52
Tablo 21	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	51
Tablo 22	Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	53
Tablo 23	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmeni Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Bilgi Beceri ve Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi	54
Tablo 24	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları	55

GİRİŞ

İlk ve ortaöğretim sisteminin amacı, öğrencinin yeteneklerini ve kapasitesini anlayıp, geleceğe dönük mesleki eğilimlerini bulup çıkararak üst öğrenim kurumlarına, yaşama hazırlamak olmalıdır. “Bu nedenle eğitimleri sırasında gençleri çeşitli konularda bilgilendirmek eğitmek kadar, algılama ve tasarlama sonucunda bir şeyler yaratmaya, keşfetmeye yönlendirmekte çok önemlidir” (Südor, 2006: 11). “Genel eğitim içerisinde önemli bir yere sahip olan sanat eğitimi, her bir sanat eserinin hedeflediği seyircide, dinleyicide, okuyucuda estetik kaygı meydana getirmeyi; zihnin bir boyutu olan sanatsal zekânın beslenmesi ve geliştirilmesini, bununla birlikte ona, insan ve insana bağlı değerleri iletmeyi hedefler” (Yolcu, 2004: 91). Bu genel tanımlamayı eğitimsel anlamda sanatsal öğrenmeye indirgeyecek olursak, Eğitimsel anlamda sanatsal öğrenme, öğretici ile öğrenen (öğretmen-öğrenci) arasında önceden programlanmış estetiksel etkinlikler çerçevesinde oluşan amaçlı, anlamlı ilişkilerle gerçekleşir. “Çocuklar ancak sosyal bir çevre içinde buldukları nesnelere tanır ve kullanırlar, bu da çocuğun sanatsal gelişimine ortam sağlayan önemli unsur olarak görülür”(Artut, 2004: 87).

Sanat eğitimine genel amaçsal olarak bakıldığında, Sanat eğitimi rastlantısal olarak kimi yönelişleri, kimi becerileri ya da yetenekleri ortaya çıkarabilirse de, sanat eğitiminin salt amacı bunlar değil hayatı değerli kılmak ve ondan zevk almayı sağlamaktır. Yani sanat eğitimi; “İnsanı hedef alan ve onun mutluluğu için, insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi amaçlar” (Yolcu, 2004: 91). Bu amaçtan yola çıkacak olursak, ilkökul düzeyindeki eğitim sistemimiz içinde görsel sanatlar dersi programının asıl amacı, sanatçı yetiştirmek değildir. İlkokul 1. Sınıf düzeyinden 4.Sınıf düzeyine kadar bu kapsamda bulunan süreçte görsel sanatlar dersi, “İlk adımda bireyin kendini kendi diliyle ifade edebilmesi ve çevresini anlayıp uyum sağlaması için vardır. “İkinci adım sanatı seven, sanatın değerli olduğunu bilen, sanat eserlerini koruma ihtiyacı duyan bireyler yetiştirmektir”(Recep,2013: .ii).

İlk ve orta öğretim düzeyinde görsel sanatları öğrenmek özellikle etkilidir çünkü genellikle bu alanda çok az öğrenme meydana gelmektedir. Görsel sanatlarda

deneyimler ya bulunmamakta, bulunsa da önemsiz olmakta, ya da bu deneyimlere ilk ve orta öğretim müfredatlarında eksik yer verilmektedir. Nitekim ülkemizde 5-8'nci sınıflarda görsel sanatlar dersi haftada 40 dakika ile sınırlı kalmaktadır. "Sanattan yoksun bir ergenlik dönemi öğrencisinde sanat yeteneklerini keşfetmek ve geliştirmek aslında hayatın kendisinin zenginlik olduğunu keşfetmektir"(Özsoy,2007:136) Bu ifadeyle var olan eğitim öğretim uygulamalarında görsel sanatlar dersinin süre azlığının dersi yetersiz kıldığı söylenebilir.

Sanat eğitiminin önemini (Yetkin 1962: 61), "Sanat eğitimi bir çeşit ahlak eğitimidir" diyerek vurgular. "Etkili bir sanat eğitimi etkinliği, yeterli programlar geliştirilmesi kadar onu uygulayacak olan öğretmenlerin, sanat eğitimcilerinin gerekli bilgi ve anlayış ile donatılmış olmalarına bağlıdır. Yararlı bir sanat eğitimi programı geliştirecek olanın, sağlam bir sanat felsefesi bilgisinden hareket etmesi zorunludur. Öğretmenin böyle bilgilere sahip olmasından çok öncelikle sanat etkinliğinin yararına inanması, böyle bir anlayışı geliştirmiş olması gerekir" (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:6). "Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektedir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için gerekli ilk şarttır. Yalnızca bakmak değil "görmek", yalnızca duymak değil "işitmek", yalnızca ellerle yoklamak değil, "dokunulanı duymak" yaratıcılık için gerekli ilk aşamalarıdır" (San, 1985: 17). Sanat eğitimi yoluyla gören, işiten, hisseden duyarlı bireyler yetiştirilebilir. Bu bireylerin bazı özellikleri şöyledir;

- Doğaya karşı duyarlıdır.
- Çevresi ile iletişim kurabilir.
- Yorum yapabilme becerilerini geliştirir.
- Hayal gücünü kullanabilir.
- Kendini ifade edebilir.
- Yaratıcı düşünür ve üretkendir" (Recep,2013:7).

"Görsel Sanatlar dersi programının 1-4. sınıflarında genel olarak duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, sanatın değerli olduğu, sanat

eserlerinin süreç içerisindeki değişimi ve yapıldıkları yerlerin tanınması; Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenilerek yeni fikirler oluşturulması, bu fikirlerin uygulamaya yansıtılırken sanat malzemelerinin ve tekniklerinin kullanılması; oyun ve sorgulama yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi, yerel sanat ürünleri üzerindeki motiflerin incelenmesi, sanata karşı duyarlı olunması ve geçmiş dönemlerde yapılmış sanat eserlerinin günümüz sanatına etkisi üzerine yoğunlaşmıştır” (Karip vd. 2013: 2).

Devlet okullarında 1-4. sınıf düzeyinde görsel sanatlar dersi, sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Bu, bilgi, beceri, tutum ve yeterlilikle ilişkilidir. “Sınıf öğretmenleri eğitim-öğretim süreçlerinde, çocuğun çizgisel gelişimi, sanat eğitiminin önemi ve gerekliliği, müzede eğitim, öğrencilerine seviyelerine uygun neler yaptırabilecekleri ve zarar vermeden nasıl yönlendirebilecekleri ile ilgili teorik ve uygulamalarla bilgi sahibi olmalıdır” (Buyurgan & Buyurgan, 2012:6). 2018 Görsel Sanatlar eğitimi programında yer alan öğrenme alanları ve bu alanlara ilişkin kazanımların sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmen alan yeterlilikleri ile sağlanmış olması gerekir. Araştırma 1 ve 4. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimi dersi programı kapsamında gerçekleştirileceğinden bu program kapsamında yer alan öğrenme alanları aşağıda sunulmuştur.

Görsel sanatlar eğitimi öğrenme alanları

- Görsel İletişim ve Biçimlendirme
- Kültürel Miras
- Sanat Eleştirisi ve Estetik (<http://mufredat.meb.gov.tr>, GörselSanatlar Öğretim Programı,2018)

Bu müfredat programının kazanımlar çerçevesinde doğru bilgi ve beceri aktarımındaki işlevi, çocuğun hem sanat eğitimiyle tanışması hem de yaratıcılığının gelişmesi açısından önem arz etmektedir. Görsel Sanatlar Öğretim programıyla birlikte sınıf öğretmenlerinin alan bilgileri, becerileri ve derse ilişkin tutumlarını tespit edilmesinin hem müfredat programının işlenilişinde karşılaşılabilecek hataların en aza

indirilmesi hem de dersin teknik ve uygulama açısından en iyi şekilde uygulanabilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Görsel Sanatlar Öğretim programının geçmişine bakacak olursak; Ülkemizde görsel sanatlar eğitiminin tarihsel gelişimi henüz çok yenidir. Bu sürecin olgunlaştığını söylemek için ulaşılan seviye yeterli değildir. “Cumhuriyetin kuruluşu ile beraber eğitim sistemi yeni bir toplum arzusu ile biçimlendirilmek, istenmiş İlkokulları da kapsayan yeni eğitim ve öğretim programları hazırlanmıştır”(Dilmaç, İnanç, 2015). “Programda yer alan resim ve iş eğitimi ile ilgili derslerin daha sağlıklı uygulanabilmesi için, bu branşta öğretmen yetiştirilmeye başlanır. Bu amaçla Ankara’da Avrupa’nın tanınmış Profesörleri Resim-iş ilkelerine uygun kurslar açarlar. Kurslara ülkenin çeşitli bölgelerinden yüze yakın ilk ve ortaokul öğretmeni katılır” (İlhan, 2003, 16).

“1924-1927 yılları arasında ortaöğretim kurumlarının İlk kısmı olan ortaokullarda resim dersi haftada bir saat ve zorunlu olarak programlanmıştır. Ancak alan öğretmenlerinin yetersizliği nedeniyle ilkokul öğretmenlerine açılan kurslarla bu açık kapatılmaya çalışılmıştır” (Özsoy, 2003, 73).“1962’de Öğretmen okullarında Resim-İş eğitimi semineri açıldı (Bu gün isim yapmış birçok sanatçı öğretim elemanı bu seminerin öğrencilerindedir” (Artut, 2004,107). “İlk ve ortaokullardaki resim-iş öğretmeni açığını kapatmak üzere, Öğretmen okullarındaki yetenekli öğrenciler resim ve seminerlerine seçilmişlerdir Burada aldıkları eğitim sonucu bir bölümü ‘Gazi Eğitim Enstitüsünde’ sanat eğitimine başlarken, diğer bölümü ilkokul öğretmenliğine geri dönmüştür” (Özsoy, 2003: 75).

“Öğretmen okullarında yetişen öğretmenler de oldukça içi bir sanat eğitimi almış ve bunu Öğretmenliklerine olumlu bir şekilde yansıtmışlardır” (Ayaydın vd, 2009: 32). Bunun en iyi “1973 yılında Sınıf Öğretmeni yetiştiren iki yıllık Eğitim Enstitüleri açıldı. Bu kurumlarda bir dönem üç saat süreli Resim- Yazı ve İş dersi müfredatında yer aldı” (Artut, 2004: 107). Milli eğitim bakanlığı 1974’de gerçekleştirdiği 9. Şura alınan kararlar sanat eğitimi açısından önemlidir. “Sanat eğitimi derslerinin, anaokulundan başlayarak, sanat alanında profesyonel olarak sanatçı ya da sanat eğitimcisi vb. eleman yetiştiren fakülte ya da yüksekokulların dışında, başka

mesleklere yönelik eğitim veren fakülte ve yüksekokullarda da sürdürülmesine karar verildi” (Yolcu, 2004, 98).

“1990’lı yıllarda İlk ve orta dereceli okullara yönelik olarak MEB’da program geliştirme çalışmaları yapılmış, hazırlanan yeni programlar uygulamaya konmuştur. İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı 1992 yılında hazırlanmış ve uygulamaya başlanmıştır “(MEB, 1992; Özsoy, 2003, 76).

Görsel Sanatlar Öğretim programının gelişimi bu şekildedir ancak bu gelişim sistemi içinde en temel dönemi kapsayan ilköğretim döneminde yaşanan eksiklikler kaçınılmaz bir sorun teşkil etmektedir. Bu durumu (Artut, 2004: 188), “Özellikle ilköğretim programında önemli bir ifade, beceri dersi olarak görülen bu ders ne yazık ki ‘mihver dersler’ adı verilen matematik ve fen derslerinin ağırlığı altında ezilmektedir. Aslında sanat dersleri okul öncesi olmak üzere ilköğretim programının temelini oluşturmaktadır, şeklinde ifade etmiştir. “Bu gün çocuk psikologları ve eğitimciler ilk beş yılda verilen eğitimde bu derslerin hakkıyla verilmesinin önemini sıklıkla vurgulamakta, çocuğun ruh ve beden sağlığına etkisini belirtmektedirler” (Batur, 2010: 3). İşte bunlara katkı sağlamak ve bu süreçte oluşabilecek problemleri en aza indirmek için sınıf öğretmenleri üzerinde yoğunlaştırılmış; görsel sanatlar eğitimine ilişkin tutum ölçeği ve müfredat programına ilişkin bilgi, beceri içerikli alan yeterlilik algısı ölçeği geliştirilmiştir.

1. Problem

Mezun durumda sınıf öğretmeni adaylarının ve çalışan sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersi olan tutumları ve alan yeterlilik algıları ne düzeydedir?

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlarını ve alan yeterlilik algı düzeylerini araştırmaktır. Bu amaçla aşağıdaki alt amaçların cevaplandırılmasına yer verilmiştir.

2.1 Alt Amaçlar

1. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?
3. Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?
4. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?
5. Çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?
6. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterliliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?
8. Çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterliliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?
9. Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterliliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?
10. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre alan yeterlilik algı düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?
11. Çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?
12. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik bilgi beceri ve alan yeterlilik algı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

13. Sınıf Öğretmenlerinin (Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adayları, çalışan sınıf öğretmenleri) görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algıları ile görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında ilişki var mıdır?

3. Araştırmanın Önemi

2018 müfredat programının kazanımları kapsamında doğru bilgi ve beceri aktarımındaki işlevi, çocuğun hem sanat eğitimiyle tanışması hem de yaratıcılığının gelişmesi açısından önem arz etmektedir. İşte bu çalışmayla, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarının ve alan yeterlilik algılarının tespit edilmesinin hem müfredat programının işlenilişinde karşılaşılabilecek hataların en aza indirilmesi hem de dersin teknik ve uygulama açısından en iyi şekilde işlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

4. Varsayımlar

Bu çalışmada çalışma grubunu oluşturan katılımcıların uygulanan ölçeklere içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

5. Sınırlılıklar

Araştırma, 2017-2018 öğretim yılı ikinci yarısında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden elde edilen veriler ile 2018-2019 eğitim öğretim yılında merkezde görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

Bulgular, Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Ölçek verileri ile sınırlıdır.

Araştırmanın uygulama aşamasında katılımcılardan toplanacak veriler 2018-2019 öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.

Kazanımlar, 2018 Görsel Sanatlar Eğitim programıyla sınırlıdır.

2018 Görsel Sanatlar Eğitimi kazanım tablosu tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 2018 Görsel Sanatlar Dersi İlkokul Düzeyi Öğrenme Alanları
Kazanım Tablosu

Sınıf Düzeyi	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Kültürel Miras	Sanat Eleştirisi ve Estetik
1.SINIF	<p>G.1.1.1. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken uygulama basamaklarını ifade eder.</p> <p>G.1.1.2. Görsel sanat çalışmalarında farklı materyal, malzeme, gereç ve teknikleri kullanır.</p> <p>G.1.1.3. Duygu ve düşüncelerini görsel sanat çalışmasına yansıtır.</p> <p>G.1.1.4. Görsel sanat çalışmalarını temalardan, konulardan, fikirlere, şiirlerden, hikâyelerden esinlenerek oluşturur.</p> <p>G.1.1.5. İki boyutlu yüzey üzerinde biçimleri düzenler.</p> <p>G.1.1.6. Görsel sanat çalışmasında figür-mekân ilişkisini ifade eder.</p> <p>G.1.1.7. Görsel sanat çalışmasında büyüklük-küçüklük ilişkilerini kullanır.</p> <p>G.1.1.8. Çevresindeki objeleri ve figürleri gözlemleyerek çizimlerini yapar.</p> <p>G.1.1.9. Üç boyutlu çalışma oluşturur.</p> <p>G.1.1.10. Görsel sanat çalışmasını oluştururken sanat elemanlarını kullanır.</p>	<p>G.1.2.1. Sanatın, kültürün bir parçası olduğunu fark eder.</p> <p>G.1.2.2. Müze, sanat galerisi, sanatçı atölyesi, öğrenme yeri vb. ile ilgili izlenimlerini söyler.</p>	<p>G.1.3.1. Yapay objelerle doğal objeleri ayırt eder.</p> <p>G.1.3.2. Sanat eserinin biçimsel özelliklerini söyler.</p> <p>G.1.3.3. Sanat eserleri arasındaki farklılıkları açıklar.</p>
2.SINIF	<p>G.2.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken karşılaştığı sorunlara çeşitli çözümler bulur..</p> <p>G.2.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken beklenmedik/öngörülemeyen sonuçların ortaya çıkabileceğini fark eder.</p> <p>G.2.1.3. Çalışmasına hayallerini yansıtır.</p>	<p>G.2.2.1. Türk kültürüne ait mimari elemanları açıklar.</p> <p>G.2.2.2. Sanat eserlerindeki farklı kültürlerle ait motifleri inceler.</p> <p>G.2.2.3. Geleneksel Türk sanatlarından örnekler verir.</p>	<p>G.2.3.1. Sanat eserinin konusunu söyler.</p> <p>G.2.3.2. Kendisinin ve akranlarının çalışmalarındaki fikirleri ve duyguları yorumlar.</p>

	<p>G.2.1.4. Farklı yazılı kaynak, kavram ve temalardan esinlenerek görsel sanat çalışmasını oluşturur.</p> <p>G.2.1.5.Görsel sanat çalışmasında ön ve arka planı kullanır.</p> <p>G.2.1.6.Görsel sanat çalışmasında ölçü ve oran-orantıya göre objeleri yerleştirir.</p> <p>G.2.1.7.Görsel sanat çalışmasını oluşturmak için gözleme dayalı çizimler yapar.</p> <p>G.2.1.8.Günlük yaşamından yola çıkarak görsel sanat çalışmasını oluşturur.</p> <p>G.2.1.9.Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.</p> <p>G.2.1.10.Görsel sanat çalışmasını oluştururken sanat elemanlarını kullanır.</p>	<p>G.2.2.4.Müze, sanat galerisi, sanat atölyesi, öğrenme yeri vb. mekânların sanat açısından önemini ifade eder.</p> <p>G.2.2.5. Diğer kültürlerle ait mimari elemanları açıklar.</p>	
3.SINIF	<p>G.3.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken uygulama basamaklarını kullanır.</p> <p>G.3.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken ifadeci yaklaşımı kullanır.</p> <p>G.3.1.3. Görsel sanat çalışmasını yaparken güncel kaynaklara dayalı fikirler geliştirir.</p> <p>G.3.1.4.Gözleme dayalı çizimlerinde geometrik ve organik biçimleri kullanır.</p> <p>G.3.1.5. İki boyutlu çalışmasında ön, orta, arka planı kullanır.</p> <p>G.3.1.6. Ekleme, çıkarma, içten ve dıştan kuvvet uygulama yoluyla farklı malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.</p> <p>G.3.1.7. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.</p>	<p>G.3.2.1. Sanat eserleri ile geleneksel sanatların farklı kültürleri ve dönemleri nasıl yansıttığını açıklar.</p> <p>G.3.2.2.Kendi (Millî) kültürüne ve diğer kültürlerle ait sanat eserlerini karşılaştırır.</p> <p>G.3.2.3.Sanat eserlerinin madde, form ve fonksiyonu arasındaki ilişkiyi açıklar.</p>	<p>G.3.3.1. Yerel kültüre ait motifleri fark eder.</p> <p>G.3.3.2. Portre, peyzaj, natüramor ve betimsel sanat eseri örneklerini karşılaştırır.</p> <p>G.3.3.3. Sanat eserinde kullanılan sanat elemanları ve tasarım ilkelerini gösterir.</p> <p>G.3.3.4 .Sanat eserinde kullanılan sanat elemanları ve tasarım ilkelerini gösterir.</p> <p>G.3.3.5. Sanat eseri ve sanat değeri olmayan nesnelere arasındaki farkları ifade eder.</p> <p>G.3.3.6.Sanat eserinin bir değere sahip olduğunu farkeder/kavrar.</p>

<p>4.SINIF</p>	<p>G.4.1.1.Görsel sanat çalışmasını oluştururken biçimlendirme basamaklarını kullanır.</p> <p>G.4.1.2.Deneyimlerini farklı fikirler, sanat formları ve kültürel temalarla ilişkilendirerek görsel sanat çalışması oluşturur.</p> <p>G.4.1.3.Görsel sanat çalışmasında kompozisyon birliğini oluşturmak için seçimler yapar.</p> <p>G.4.1.4.İki boyutlu yüzey üzerinde derinlik etkisi oluşturur.</p> <p>G.4.1.5. Gözleme dayalı çizimlerinde kontur çizgisini ve gölgeleme tekniklerini kullanır.</p> <p>G.4.1.6. Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapar.</p> <p>G.4.1.7. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.</p>	<p>G.4.2.1.Sanatçı ve zanaatkârın rollerini söyler.</p> <p>G.4.2.2. Türk kültürüne ve diğer kültürlere ait mimari yapıların belirgin özelliklerini karşılaştırır.</p> <p>G.4.2.3.Farklı kültürlerde yapılmış sanat eserlerinin genel özelliklerini karşılaştırır.</p> <p>G.4.2.4.Müzedeki farklı kültürlere ait sanat eserlerindeki ortak özellikleri söyler.</p> <p>G.4.2.5. Görsel sanat alanındaki meslekleri söyler.</p>	<p>G.4.3.1.Soyut, gerçekçi ve figüratif sanat eserleri arasındaki farkları açıklar.</p> <p>G.4.3.2.Bir sanat eserini seçmesindeki tercih sebebini açıklar.</p> <p>G.4.3.3.Estetik tercihlerin kişilere göre nasıl değiştiğini ifade eder.</p> <p>G.4.3.4. Görsel sanat alanındaki etik kurallara uyar.</p>
-----------------------	--	--	--

BÖLÜM I

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, eğitim, görsel sanatlar, görsel sanatlar eğitimi, ilkokullarda görsel sanatlar eğitimi, ilkokullarda görsel sanatlar eğitiminin önemi, sanat nedir, sanat eğitimi, sanat eğitiminin önemi gibi tanımlamalara ve açıklamalara yer verilmiş; ayrıca benzer araştırmalar irdelenmiştir.

I. 1. Sanat Nedir?

Sanat kavramının hikâyesi insanlığın doğuşuyla başlar. Güzellik, haz, estetik, iyi, kötü, bilgi, din vb. kavramlar sanatın hayat hikayesinde farklı dönemlerde değişerek ve gelişerek birlikte veya ayrı ayrı insanlık tarihini meşgul etmiştir. Sanatın gerçek kimliği İlkçağ döneminde özellikle Yunanistan'da başlayan farklı yaklaşımlarla günümüze kadar ulaşmıştır ve halen yeni yorumlamalarla değişimine ve gelişimine devam etmektedir.

Aslen sanat kavramı sözcüklerle ifade edilemeyecek kadar öznel bir ifadedir. Bundan hareketle “Sanat Nedir” Sorusuna net bir cevap verebilmek çok da sağlıklı olmayacaktır. Kesin tanımlamanın zorluğuna rağmen ünlü düşünürler sanatı kendi yorumlarınca tanımlamaya çalışmışlardır. Bu düşünürlerden birkaçının tanımlamalarına bakılacak olursa, Aristo sanatı, “Eşyada sürekli var olan taklitten doğmuştur” Şeklinde tanımlarken (Bigalı, 1999); Platon yansımalarından (mimesis) bahsetmektedir (Turgut, 1993). Kant'a göre sanat bir “Oyundur” O sanatın kaynağı olarak “İş”i görür. Öte yandan Hegel ise sanatı “Ruhun madde içindeki görünümü” Olarak niteler (Türkdoğan, 1981). Picasso ise sanatın bir yaşam tarzı olduğunu söyler. Edman (1977) “Sanat, hayatı anlayan zekânın ona en ilgi çekici en güzel biçimlere sokmasıdır” Şeklinde nitelerken, İngiliz filozofu Francis Bacon sanatı, “Sanat doğaya eklenmiş insandır, Sanat insanın sınırsız birleşme yaşantıları ve düşünceleri paylaşma yeteneğini yansıtır” Şeklinde ifade eder. (Fischer, 1968).

“Sanat aslında yaratmak ve yarattığından yaratırken haz almaktır. Sanatçının sanat eserini ortaya koyarken tam olarak ne düşündüğünü bilemeyiz. Sorulduğu zaman

da çoğu zaman toplumun tepkisinden ya da düşüncelerinin kendisinde kalmasını istediğinden dolayı tam doğruyu ortaya koymaktan kaçınır. O nedenle yapılanlarla ilgili söylenenler çoğunlukla sanatçının dışındadır” (Karoğlu, 2007:6)

“Sanat, aslına bakılırsa hayatın içinden beslenen; bakmakla görmek arasındaki o ince çizgide farklı halleriyle karşımıza çıkan bir olgudur. Sanat biçimleri ve tasarım ürünleri hemenher gün insanlara, kullandıkları bir sabah kahvaltısı tabağında, elbiselerinde, mobilyalarında, sofrta takımlarında görünür” (Brommer, Horn, 1985:8).

Sanatın insan hayatına sihirli etkisi toprağa ekilen tohum gibidir. Toprakta beslenmenin, güneşin, suyun etkisinin zamanla filizi yeşerttiği gibi sanatta insanın ruhundaki tohumları yaşanan hazlarla filizlendirir. Bu durum insan kişiliğine de olumlu zuhurlarda bulunur. Estetik tavrı alan, roman okuyan, müzik dinleyen, film izleyen, tiyatro veya bir tabloyu seyreden kişi için, o anda ilgilendiği herhangi başka bir şey, bir konu söz konusu değildir. Bütün öz benliği ile ilgilendiği şey, o sanat yapıtının varlığına yönelmiş olmasıdır. “Birey estetik tavrı alırken hayal dünyasına dalar ve o eserde kendinden bir şeyler bulur ve onunla özdeşleşir. Doğal olarak bireyin sanatsal tercihleri bir anlamda onun kişiliğini de yansıtır” (Ersoy, 2002: 38)

İnsanoğlu toplum içinde doğar ve hayatı boyunca bedensel yalnızlıklar yaşasa da toplumun var oluş kuralları içinde yaşamaya devam eder. Yani insan tek başına var olan bir varlık değildir. Bundan yola çıkıldığında “Sanat; insanın duygu, düşünce ve heyecanlarına, ruhsal deneyimlerine biçim vererek başkalarına anlatabilmek çabasıdır”(Türkdoğan, 1981). Bu çabayla sanatın sanatçı ve izleyici arasında bir köprü, geçmişle gelecek arasında bir bağ olduğu söylenebilir. Yani “Sanat, kültürlerin biçim almış, somutlaşmış bir anlatımıdır. Dünyayı anlattığı gibi bugünü de anlatmaktadır. Hiç kuşkusuz yarınları da anlatmaya devam edecektir” (Ünver, 2002).

“Sanat aynı dili bilmeyen ortak duyguların ifade aracıdır. Farklı ülkelerden ve kültürlerden insanların, farklı cinsler, farklı sosyal, etnik, ya da güç grupları arasında bağ kurar. İnsanlar arasındaki farklılıkları, çatışmaları ve baskıları bir tarafa bırakır ve onların bir arada yaşayabilme becerilerini denemelerine imkan tanır. Bu anlamda sanatın renk, dil, din, ırk ayrımı yapmadan, tüm dünyanın paylaştığı evrensel bir araç

yani ortak bir dilin oluşmasını sağladığı söylenebilir”(Mercin, Alakuş, 2007: 17). Bu açıdan sanat kültürel ve kültürler arası etkileşimin en önemli aracı konumundadır.

I. 2. Sanat Eğitim

Sanat eğitimi konusu ülkemizde ve özellikle gelişmiş dünya ülkelerinde her daim üzerinde durulan bir konudur. Geçmişe yolculuğu kimi düşünürler ve sanatçılar tarafından Platon’a kadar dayandırılmaktadır. Bu yolculuğun başlangıcından itibaren süre gelen zaman zarfında, 20 y.y.’da varlığına ve önemine değer kattığı hiç koşulsuz yadsınamaz bir gerçektir. Bu varsayımı San (1977), “Gerçek olan şudur ki, Sanat eğitimi, yüzyılımızda giderek daha da önem kazanmıştır. Ancak sanat eğitimi akılcılığa kaymış, buna karşı duyguların, duyuların ve tüm manevi eğitimin giderek daralıp sınırlanmış ve bir çeşit yalnızlığa terk edilmiş olduğu da bir gerçektir” şeklinde yorumlamıştır.

Sanat eğitiminin ne olduğu, nasıl şekillenmesi gerektiği, öğretimi konusunda geçmişten günümüze birçok çalışma yapılmıştır. “Bugün sanat eğitimi denilince, yalnızca bir öğretim dalı değil, eğitim ve öğretimi tamamen kapsayan ve onları yenileyen bir ilke anlaşılmaktadır. Genel eğitimin birleştirici, bütünleyici bir bileşeni ve dinsel eğitimin temeli olan sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bütün olarak gelişimi sürecinde kişideki yaratıcı ve üretici güçlerin gözetilip geliştirilmesini amaçlar” (San, 1977). Bu amaçlar doğrultusunda sanat eğitiminin etkili yaş düzeyinden itibaren başlatılarak yaratıcılığa ve üreticiliğe katkı sağlanmalıdır.

“Sanat eğitimi oyunla başlar ve çocuğun kendi eğilimlerini, becerilerini, yeteneklerini keşfetmesine ortam hazırlar. Aynı zamanda duygu ve düşüncelerini sanat yoluyla ifade edebilme gücü kazandırmayı amaçlar. Özellikle ilköğretimde sanat eğitiminin amacı çocuğun kişiliğinin tüm boyutları ile geliştirilmesine yönelik olarak sanat yoluyla eğitimidir” (Aslantaş, 2014:187).

Çağdaş anlamdaki sanat eğitiminin kapsamına bakılacak olursa, “İnsan yaşamını ve insan yaşamına etki eden her şeyle ilgilenmekte, onlardan kendisi ile ilişkilendirilecek bir şeyler bulmakta, kısacası insan yaşamını biçimleme dersi olmaktadır”(Avcı, 2000). Bu bağlamda çağdaş anlamdaki sanat eğitiminin insanın,

insan olmayolundaki yolculuğunda gelişim ve üretim adına büyük rol oynadığı görülmektedir.

İnsan çok yönlü eğitim gereksinimi olan bir varlıktır. İnsan eğitiminin başlıca yön ve bileşenlerinden biri de sanat eğitimidir. Sanat eğitimi bilim, teknik, felsefe ve kinestetik alan eğitimleriyle birlikte bireysel ve toplumsal eğitimin en vazgeçilmezlerinden biridir.

“İnsanların tümü üretme ve yaratma yetisiyle doğar. Ancak bireyler eğitilip işlendikçe, ilgi alanlarına doğru yönelirler, yaratıcı etkinlikler sayesinde de gelişirler. Kendisine güvenen, özgür, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, dış dünyaya ve yaşadıklarına saygılı, üretken, coşkulu, dengeli, akıllı, duyarlı, duygusal ve zihinsel etkinlikleri yapan yaratıcı insanlar yetiştirmenin temelinde nitelikli sanat eğitimi yatmaktadır.” (Karahana,2000). “Sanat eğitimi, nitelikli yapan öncelikle sanat eğitiminin gerekliliğine inanmaktır. Yani sanat eğitimi, “kişinin duygu, düşünce izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür” (Küçüktepepınar,2014: 28).

I.3. Sanat Eğitiminin Önemi

Eğitim sistemi, ailelerin ilgisizliği eğitimsizliği, öğretmen ve idarecilerin sanat eğitimine bakış açıları ve gereğinin anlaşılmasında sanat eğitiminin konumunu bulunduğu yerden öteye geçmesini engellemektedir. Sanatı yaygınlaştırmanın temel çözümü örgün ve yaygın eğitim yolu ile toplumumuzun bireylerinin sanatsaldüşünebilme, bakabilme, eleştirebilme ve hissedebilme yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamaktadır. “İnsan eğitiminde kişiliğin olumlu yönde etik ve estetik gelişmesinde sanat eğitimi şarttır”(Karaoğlu, 2007:2).

Sanat eğitiminin amaçlarını oluşturmada temel aldığı çocuk, toplum, eğitim, ders ve sanat sonuçta iki ayrı yaklaşımda toplanabilir. Bunlardan birincisi sanatı okullarda bir araç olarak gören yaklaşımlar; ikincisi, sanatı bir amaç olarak gören yaklaşımlardır.

Sanat eğitime bir araç ders olarak, farklı işlevler doğrultusunda yaklaşımları özetlemek gerekirse;

1.”Sanat eğitimi kişiye boş zamanını iyi değerlendirecek bir uğraş alanı oluşturur.

2.Sanat çocuğun kendini rahat anlatması için bir fırsattır.

3.Yaratıcı düşünmeyi geliştirir ki bu sanatın programlardaki baş işlevinioluşturur.

4.Akademik konuların kavranmasında yardımcıdır.

5.Çocuğun çok yönlü gelişiminde, sanat aracı işlevi görür” (San, 1985).

Boydaş’a (1990: 282) göre de “Çocuk, duygu ve düşüncelerini, yeteneklerine uygun bir objektivasyonla gerçekleştirirken hem gerilimlerinden kurtulur hem de yaratma arzusunu tatmin eder. Belki de evrensel ritme, bilmeyerekte olsa katkıda bulunur; onunla kendisi arasında empati kurar” diyerek sanat eğitiminin önemine değinmiştir.

Genel eğitim sistemine bakılacak olunursa , “sanat eğitimi, genel eğitimin önemli bir parçası olarak kabul edilebilir. Ancak, sanatın bir özgünlük ve bireysel yaratıcılık olgusu olduğunu dikkate alırsak, sanat eğitiminin kendine özgü çok özel yasalarının ve ilkelerinin varlığını da kabul etmek zorundayız. Bu nedenle, sanateğitiminin eğitim dizgesi içerisindeki yerinin çok iyibelirlenmesi gerekiyor” (Gençaydın,1990).

“Sanat eğitimi alan birey dünyayı anlamlı yaşamakta, maddeyi değiştirerek yeniden biçim vermektedir. Yeniden biçim verebilmek tek boyutlu bir eğitimle mümkün değildir. Estetiğin, eleştirinin, sanat tarihinin ve uygulamanın birliği yanında, yaşamın ve varlığın doğru biçimde sorgulanıyor olması gerekir. Eğitim sürecinde görsel algı yeteneğini geliştiren birey, sadece varlığın görünen yönlerini algılamakla kalmaz, varlıklar arasındaki ilişkileri sorgular, varlığın görünmeyen değerlerini hisseder ve bu değerler üzerinden yeni ve anlamlı ilişkiler kurar” (Ünver, 2016:870-871). İşte sanat eğitiminin önemi ve katkıları buralarda kendini bariz bir şekilde ispatlamaktadır.

“İnsanı bu anlamda bir bütün olarak değerlendiren ve eğiten sanat eğitimi kendine özgü ilkeleri ile önemsenmeli, tüm eğitim düzeylerinde uygulanmalıdır” (Tunalı, 1979: 1).

Sağlam bir sanat eğitimi almayan çocuklar aslında dengeli kapsamlı bir sanat eğitiminden yoksun bırakılmaktave birçok eğitimsel söylev ve araştırmaların dışında tutulmaktadır. “Psikolog Nelson Goodman, ‘sanatların eğitimi bir gerekliliktir ve

eğitim sürecibütünün bir elemanı olarak buraya eklenmelidir' sözü bu açıdan anlamlıdır" (Özsoy, 2003: 28). Bundan yola çıkılacak olunursa sanat eğitiminin ne kadar önemli olduğu, var olan sistem içerisinde gözardı edilmemeli ve bu eğitim tüm boyutuyla desteklenmelidir.

"Özet olarak farklı söylemlerle dile getirilse de, aslında görsel sanat eğitiminin amaç ve ilkelerinin "sanat için mi sanat eğitimi? ", "eğitim için mi sanat?" noktasındaki bir takım ayrımsamaların dışında ortaktır. Milli Eğitim Bakanlığı sanat eğitimine bireyin sanatsal ve kültürel bakımdan donanması, bunun yanı sıra kazanacağı değerlendirme, algılama, imgeleme, düşünme, çağırışım, yaratıcılık gibi süreçlerin harekete geçirilmesi açısından bakmaktadır ki, bu bir çok sanat eğitimcisi kuramcısını tatmin edebilecek bir bakış olarak düşünülebilir"(Taşkesen, s.77, 2011).

I. 4. Görsel Sanatlar

Görsel Sanatlar kavramı içerik itibariyle geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu geniş yelpaze alanı tanımlanacak olunursa, "Desen, resim, özgünbaskı, heykel; film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını; seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşep eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıf (kategori)"olarak (Özsoy,2007: 252) ; bir başka tanımla da "Bir amaca yönelik olarak estetik kaygılar ile hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan eserleri ifade eder. Bu eserler mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat eserleridir" (MEB 2017: 5).

I. 5 Görsel Sanatlar Eğitimi

"Görsel sanatlar dersi bireyin yeteneklerinin keşfedilmesini, kültürel mirası anlamasını ve sahip çıkmasını, estetik kaygı taşımayı amaçlayan bir derstir. Bu ders bu temel amaçların yanında disiplinler arası ilişkinin temel taşlarından bir tanesi olma yönüyle de ön plana çıkmaktadır. Öğrenciye bu derste hedeflenen kazanımların sağlanmasıyla öğrencinin bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar kazanması sağlanacaktır" (TC Milli Eğitim Bakanlığı, 2006). Hedeflenen kazanımlar doğrultusunda, bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların görsel sanatlar eğitimiyle

kazandırılması evresi okulöncesi döneme kadar dayanmaktadır. Bu bağlamda, “Sanat dersleri okul öncesi başta olmak üzere ilkokul programının da temelini oluşturmaktadır”(Artut, 2004: 188).

“Görsel sanatlar eğitimi, öğrencilerin elde ettikleri bilgileri, günlük yaşantıları ve diğer derslerde öğretilen konuları da içine alarak bunlar arasında mantıklı bağlantılar kurmalarını sağlamayı amaçlayan geniş kapsamlı bir eğitim şeklidir” (Alakuş ve Mercin, 2009: 16). Bu eğitim şeklinin, uygulama seviyesine göre iyi planlanması ve bu plan doğrultusunda uygulanması gerekmektedir.

Görsel Sanatlar eğitiminin ilkokul eğitimine denk gelen döneme katkısına bakılacak olursa, ders, “...çocukları araştırmaya, yaratıcılıklarını kullanmaya üretmeye yönlendiren ve bunları yaparken onları dinlendiren, eğlendiren yönleriyle her zaman çok ilgi uyandıran bir ders olmuştur” (Özsoy, 2006: 19). Ancak eğitim düzeyi ortaokul ve lise dönemlerine ulaştığında dersin, öğrenciler üzerindeki olumlu etkisinin azaldığı görülmektedir. Eğlenmenin ve ilgi uyandırmanın kahramanının öğretmen olduğu unutulmamalıdır ancak sistemin ders üzerine uyguladığı olumsuz baskı gözardı edilmemelidir.

“Bireysellikten yola çıkarak toplumsallığa başta yaratıcılıkla ışık tutmak hedefinde olan “görsel sanatlar eğitiminin, bireysel ve toplumsal amaçları arasında, bireyin kendi yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve geliştirmesini sağlamak önermesi, bireyin kişiliğine beklendik etkinin yapabilmesi açısından son derece yararlıdır” (Buyurgan ve Buyurgan, 2012: 13). Bu yarar misyonuyla, görsel sanatlar eğitiminin bulunduğu zamanı aydınlatmanın yanında geleceğe de ışık tuttuğu rahatlıkla söylenebilir.

Günümüzde uygulanan görsel sanatlar eğitimi öğretim programı incelendiğinde önceki programlardan farklı bir anlayışa ve yapıya sahip olduğu görülebilmektedir. Öncelikle 2005 yılında 2005-2006 eğitim ve öğretim yılında uygulanmak üzere , “Adı “Resim-İş” olan dersin yerine ders içerisindeki etkinliklerin sadece salt resim eğitimine yönelik olmayan; heykel, seramik gibi üç boyutlu; grafik, özgün baskı gibi iki boyutlu sanat alanlarını içeren ‘Görsel Sanatlar’ adı kullanılmıştır” (Ertürk, 2013:

78). Bu değişiklikle yaratıcılığın birden farklı alanla geliştirilmesinin ve çeşitlendirilmesinin hedeflendiği söylenebilir. İşte bu hedefin çok yönlü eğitim programını desteklediği muhtemel ancak günümüz eğitim sistemi içerisinde, belli başlı derslerin (Matematik, Türkçe, Fen Bilimleri vb.) ön planda tutulduğu; daha çok öğrencinin bilgi düzeyini ölçmeye yönelik öğretim metotlarının uygulandığı bir düzen süregelmektedir. Bunu, (Salderay, 2008),“Görsel Sanatlar Eğitimi ise genellikle öğrencinin/kişinin gelişiminde; birinci sırada olabilecek kadar önemli görülmeyen ya da boş vakit etkinliği olarak değerlendirilen bir uğraşı alanı olarak görülmektedir” şeklinde desteklemektedir. Tabiki diğer derslerin eğitim sistemi içerisindeki önemi ve katkısı yadsınamaz. Ancak her dersin kendine göre katkısı olduğu unutulmamalı ve görsel sanatlar eğitiminin katkıları da gözardı edilmemelidir. Bundan hareketle, çocukluk döneminden itibaren öğrencilerin zihinlerinde merak ve ilgi uyandıran bu dersin içeriğinde ve uygulanışında gelişimsel değişiklikler yapılarak; sistem içerisinde varlığı desteklenerek dersi daha anlaşılır ve zevkli hale getirmek mümkündür.

I. 6. İlkokullarda Görsel Sanat Eğitimi

Eğitimin İlkokul basamağında sanat eğitimi uygulamalarının gerçekleştirildiği derslerden biri de “Görsel Sanatlar dersi”dir. “Görsel Sanatlar Eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konumlarda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme tat alma olarak gelişir” (Kırışoğlu, 1991).Bu gelişimin yanı sıra“Örgün eğitim içerisinde verilen sanatsal ürünlerde bilgi ve deneyimin izleriyle bütünleşerek bir disiplin, alan olur. Burada artık sanat, ürünü, tarihi, eleştirisi ile öğrenilen ve öğretilen bir ders halindedir” (Aykut, 2006: 35).

Dersin uygulanma şekline bakıldığında ders, İlkokullarda (1-4. Sınıflar) görsel sanatlar dersi öğretim programında haftada 1 saat olarak yer almaktadır. Ders, alan uzmanı branş öğretmeni tarafından değil, sınıf öğretmeni tarafından verilmektedir. Ancak bu dersin gerçek manada ne kadar işlendiği ve en önemlisi öğretim programında belirtilen konu ve kazanımları ne kadar karşıladığı meçhul durumdadır. Bu durumu, (Akengin, 2005), “Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın görsel sanat kültürü

öğrenme alanı sanat eğitiminin farklı disiplinlerinin işlenmesini öngörmesine karşın, ülkemizde yapılan kimi araştırmalar Görsel Sanatlar dersinde, genel olarak sanat uygulamalarına ağırlık verildiği ve programın sınıf öğretmenleri tarafından işlenmesinde kimi zorlukların yaşandığını göstermektedir” şeklinde ifade etmiştir. Bunlara paralel, ilkokulda “Görsel sanatlar dersiyle ilk defa karşılaşan birçok çocuk önce bocalar, düşünmek istemez, yapamayacağından korkar ve çevresindeki arkadaşlarının yaptığı resimlerden esinlenerek resim yapmaya başlar. Bu noktada öğretmene büyük görev düşmektedir. Herkesin farklı düşünebileceğini, farklı duyguları olduğunu ve bunu kendilerinin özgün biçimde ifade etmelerinin doğru olacağı anlatılmalıdır” (Recep, 2013: 17).

Görsel Sanatlar dersinin amacına uygun bir şekilde işlenmesi ve programın amaçlarının öğrencilere kazandırılabilmesi, okullardaki uygulamalarda öğrenme alanlarının hepsine eşit değer verilmesi ile sağlanabilir. Çünkü “Giderek daha görsel bir dünyada yaşanması nedeniyle sanat eğitiminin her zamankinden daha fazla bu farklı disiplinlerle işlenmesine gereksinim duyulmaktadır” (Efland, 2005: 35-40). Bu ders, özellikle her dersin temelini oluşturan ilkokul döneminden başlayarak gerçek manada amacına hizmet eden bir ders olarak görüldüğü ve gerek diğer derslere, gerekse sosyal hayata katkı sağlanması için uygun ortamlar hazırlandığı sürece eğitime sağladığı katkıyla görülür bir bir dokunuş olacaktır.

1.7. İlkokullarda Görsel Sanatlar Eğitiminin Önemi

“İlköğretimde sanatsal alanlardaki temel bilgileri nitelikli almış çocuklar çevresini iyi algılayıp, bakmanın görmek, duymanın işitmek olmadığının farkındalığında olan bireylerdir”(Dikici, 2001: 4). Burada küçük yaşlarda başlayan sanat eğitimine önemli bir vurgu yapılmaktadır.

İlkokula başlamadan bir basamak öncesi Ataman’a göre (1995:112) “Yaratıcılığın gelişmesindeki en kritik yaş dilimi olan, 5-6 yaş arasındır. Okula başlama ile otoriteyi, kuralları tanımaya başladığı dönemde yaratıcılık duraklamaktadır. 8-10 yaş arası çete dönemidir. Çete üyelerince benimsenmek için yaratıcı yanlarını göstermemeyi gerektiren faaliyetler ön plâna çıkar”. Ataman, 3-5 yaş

olan okulöncesi dönemin çocuğun ilk kez yaratıcı öğeler ortaya koyduğu dönem olduğunu belirtir.

Okul öncesi dönemin bir basamak yukarısı olan İlköğretim(ilkokul) çağı öğrencileri görsel sanatların her kolunu inceleme, yorumlayabilme ve zaman zamanda uygulama şansı yakalamalıdır. Fakat günümüzde resim dersiyle başlayan ve sınırlandırılan bazı konular genişletilerek, görsel sanatlar haline getirilerek tek çatı altında toplanmıştır. Böylece öğrencilerin sanatı tartışabilme, öğrenme, düşünme, uygulama gibi becerileri bir bakıma sınırlandırılmıştır”.(Bağbuğ, Başbuğ, 2016 : 82)

“Türkiye’deki görsel sanatlar eğitiminin mevcut görüntüsü, görsel sanatlar eğitiminin hak ettiği değeri görmediğine yönelik bir özellik gösterse de; gelişmiş birçok ülkede görsel sanatlar eğitimi, normal gelişim gösteren çocukların okul öncesi eğitim ve ilköğretim süreçlerinde üzerinde hassasiyetle durulan önemli disiplin alanlarından biri olarak görülmektedir” (Özsoy, 2003). Çünkü “Herşeyden önce, görsel sanatlar eğitimi, pratiğe dayalı yapılan sanatsal çalışmaların oluşturulmasını hedeflemek değil, kişiliğin tüm boyutlarda gelişmesine yönelik çocuğa verilen temel eğitim için önemlidir” (Erzen, 1990). Bunların yanında ayrıca “Hedef olarak çocuğun güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazanması, sanatsal yaratıcılığını geliştirerek her alana transfer edebilmesi, sanat yoluyla kendini ifade etmesi ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazanması amaçlanmaktadır” (Türkkan, 2008: 9).

“Çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel yaklaşımlarla bakıldığında, bu resimlerde çocuğun çok yönlü gelişiminin egemen olduğu belirtilmektedir.

Bu tespitler şöyle somutlaştırılmıştır:

1. Çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin ve o çevreyi değiştirme yolundaki yaratıcı eylemin bir göstergesi sayarlar.
2. Bu resimleri organizmanın doğal gereği sayan yaklaşımda çocuk büyürken çizgilerinin de gelişeceği varsayılır.
3. Çocuğun çizgileri onun tüm yaşantılarının göstergesidir.
4. Çocuk resimleri düzenleyici, bütünleyici bir işleve sahiptir.
5. Resim yapmak için duyuşsal, olgusal, zihinsel boyutlarda işlem yapan çocuğun resim çalışmaları zihinsel gelişmeye fırsat oluşturur.

6. 10 yaşına kadar çocuk resimleri bu yaş çocuklarının zekadüzeylerini belirleme de bir ölçüdür" (Kırıçoğlu, 1991: 62-63).

Bütün bunlar bir araya geldiğinde görsel sanatlar eğitiminin ilkököl kademesinde ne kadar önemli bir yere sahip olduğu bariz bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

I. 8. Benzer Araştırmalar:

“İlgili alanyazın araştırmasında sınıf öğretmenlerinin çeşitli derslere ilişkin yeterlilik düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesine yönelik çok sayıda araştırma ile karşılaşmaktayız” (Riggs, Enochs,1990; Ross, 1992; Podell, Soodak, 1993; Henson, 2001; Saracaloğlu, Yenice, 2009; Hamurcu, 2006; Cerit, 2010; Taşkın, Hacıömeroğlu, 2010; Korkut, Babaoğlu, 2012).Görsel Sanatlar alanının da ise Bulut, Alakuş, Aydın (2013), Recep(2013), Dilmaç, İnanç (2015), tarafından gerçekleştirilen araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmaların sonuçları incelendiğinde, hepsinin ortak noktası “sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersinin içeriğine ve alana yönelik hâkimiyetleri gibi konularda öz yeterlik düzeylerinin düşük olmasıdır” Dilmaç(2015;23).

Yapılan araştırmalardan Bulut, Alakuş, Aydın (2013) ‘ın “Sınıf Öğretmenliği 2.Sınıf Öğrencilerinin Güzel Sanatlara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi” çalışmasına bakılacak olunursa, bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenliği 2. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlara yönelik tutumlarını belirlemektir. Araştırma tarama (betimsel-survey) modeli niteliindedir. “Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır” (Karasar, 1994, 77). Araştırmanın evrenini, 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılında Dicle Ziya Gökalp ve Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 2. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemin tamamına ulaşılması hedeflendiğinden ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir. Buna göre, 65’i Dicle ve 70’i Gazi Üniversitesi’nden olmak üzere toplam 135 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada Wilson Sanders ve Michael Stuckhardt (1983)’ın geliştirmiş oldukları “Wilson-

Stuckhardt Art AttitudeScale / Wilson- Stuckhardt Güzel Sanatlar Tutum Ölçeği” kullanılmıştır (Michael, 1983: 188-190). Tutum ölçeğinde 28’i olumlu ve 8’i olumsuz olmak üzere toplam 36 madde bulunmaktadır. Veri toplama aracında yer alan olumlu ifadeler, "Kesinlikle katılıyorum (5)", “Katılıyorum (4)”, "Emin Değilim (3)", "Katılmıyorum (2)" ve "Kesinlikle Katılmıyorum (1)" şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeler için ise, tam tersi 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.71 olarak belirlenmiştir.

“Öğrencilerin eğitimle ilgili tutumlarının olumlu olması halinde başarılarının da o paralele artacağı söylenebilir” (Açıkgöz, 1992). Bunda başta dersi yürüten öğretim elemanlarının katkısının büyük olduğunu belirtmek mümkündür. Luehrman (2002: 198)

Bunların sonucunda Görsel sanatlara yönelik olumlu tutum geliştiren sınıf öğretmenliği öğrencilerinin meslek hayatına atıldıklarında yetiştirecekleri çocukların da görsel sanatlara yönelik olumlu yönde tutum geliştirmeleri beklenir. Bu sayede çocukların gelecekte nitelikli bir ressam, mimar, heykeltıraş veya endüstriyel tasarımcı olmaları sağlanabilir. Ayrıca, doğru ve eğitici bir yaklaşımla verilecek görsel sanatlar eğitiminin bireylere sağlayacağı dinginlik, hoşgörü ve farklılıklara saygı gibi evrensel değerler sayesinde toplumsal barışa da olumlu yönde katkı sağlamak mümkün olabilir sonucuna ulaşılmıştır.

Bir başka çalışma olan Celep (2013)’in “Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin İlköğretim Birinci Kademe Görsel Sanatlar Dersine Etkisinin İncelenmesi” çalışması, 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında, Karakeçili Atatürk İlköğretim Okulu’nda deney ve kontrol grupları olarak atanan 5. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Görsel Sanatlar Eğitiminde sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin ilköğretim 1.kademe görsel sanatlar dersine etkisinin incelenmesi amaçlanarak yapılmış, deney ve kontrol grupları değerlendirme kriteri kapsamında uzman görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Yöntem olarak, araştırma modeli kullanılmıştır. Görsel sanatlar dersine giren sınıf ve branş öğretmenlerinin derse etkilerinin incelenmesi nitel araştırma yöntemi

kullanılarak yapılmıştır. Araştırmadaki veriler, uzmanların, deney ve kontrol grubu çalışmalarını, oluşturulan değerlendirme kriterine göre puanlamalarıyla elde edilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Görsel Sanatlar Eğitiminde branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden daha etkili olduğu ve branş öğretmenin öğrencilerin bu alandaki bilgi ve becerilerini olumlu etkilediği söylenebilir.

Bu araştırmaların bir diğeri de, Dilmaç ve İnanç (2015)'ın "Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlik Düzeyleri" üzerine yapılan çalışmadır. Çalışmanın amacı, Sınıf öğretmenlerinin Görsel sanatlar dersine ilişkin öz yeterlik düzeylerini güncel veriler ışığında tespit etmektir. Araştırma ayrıca öz yeterlik düzeylerinin mesleki kıdem, cinsiyet, mezun olunan fakülte, türleri açısından değişip değişmediğini belirlemektir. Bağımsız değişken olarak sınıf öğretmenlerinin kıdem yılı mezun oldukları fakülte türü ve cinsiyetleri ele alınmıştır. Yapılan araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini Erzurum ili merkez ilçelerinden Yakutiye ilçesinde yer alan ilkokullardaki sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise uygun örnekleme yöntemine göre belirlenmiş 4 okuldaki 117 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Dilmaç (2008) tarafından geliştirilen " Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Anket 13'ü olumsuz 18'i olumlu olmak üzere toplam 31 madden oluşmaktadır. Analizler sonucunda; madde ortalamaları için t-testi sonuçları $p > 0.05$ olan ve korelasyon katsayıları $r < .30$ düşük olan 2 madde ile madde toplam korelasyon değeri 0.302'den düşük olan 1 madde de pilot ölçekten çıkarılmıştır.

Çalışma sonucunda, katılımcılar Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konuları anlatacakları zaman öğrencilerinin bilemeyecekleri sorular sormalarından çekindiklerini, görsel sanatlar dersini sıkıcı buldukları belirtmişlerdir. Yine inceleme sonucuna göre Görsel sanatlar dersi ile ilgili kaynakların ilgilerini

çekmediği ve Görsel sanatlar dersinde başka ders işlemeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Bu çalışmalara ek olarak, ölçek kullanılarak motivasyon ölçmeye yönelik yapılan Taşkesen, Taşkesen, Bakırhan ve Tanoğlu'nun çalışması olan "Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeyleri ve Motivasyonlarını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma" konulu araştırma da konuya ışık tutmuştur. Çalışmada, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin motivasyon düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçme aracı olarak Melek Gökay ve Şaziment Selcen Özdemir (2007) tarafından geliştirilen "Motivasyon Testi" kullanılmıştır. Araştırmada görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin motivasyonlarının beklenen düzeyde olduğu, motivasyonun en iyi düzeye getirilmesi için ders saatlerinin artırılması, görsel sanatlar dersine uygun şekilde okul fiziki şartlarının iyileştirilmesi, sanatsal etkinliklerin okulda ve çevrede artırılması ve görsel sanatlar dersinin diğer derslerle ilişkisinin artırılmasının gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bunlardan hareketle sonuç olarak, bu çalışmaların yeterli olmadığı, yenilenen müfredat programı kazanımlarına paralel olarak araştırmacı tarafından geliştirilen tutum ölçeği ve alan yeterlilik algı ölçeğiyle var olan problemlerin çözüme ulaştırılması ve Görsel Sanatlar eğitimine bir nebze olsun katkı sağlanması hedeflenmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nde mezun durumdaki sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ve il merkezinde çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine olan tutumlarını ve 2018 yılı görsel sanatlar eğitimi müfredatı kapsamında alan bilgi ve beceri yeterlilik algılarını tespit üzere yapılmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden “İlişkisel Tarama Yöntemi” kullanılmıştır. Karasar (1994, s.79) genel tarama modellerini , “Çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” şeklinde tanımlamıştır.

Tarama araştırmaları genellikle şu üç özelliğe sahiptirler.

- “Büyük bir topluluğun bir konuyla ilgili görüşlerin ya da özelliklerin (inanç, bilgi, tutum, kaygı, ilgi, vb.) betimlenmesi için, topluluğu temsil edebilecek insanlardan oluşan bir parçası seçilir.
- Araştırma için ihtiyaç duyulan verileri toplama süreci, veri kaynakları olan kişilere yöneltilen sorulara verilen cevaplara dayalıdır.
- Veriler, özelliği betimlenecek topluluğun her bir bireyinden değil, bu topluluğu temsil eden bir parçasından, yani örneklemden toplanır.” (Fraenkel, Wallen, 2006; Aktaran:-Büyüköztürk, 2016:177).

3.2 Evren ve Örneklem

3.2.1.Evren

Çalışmanın evreni, sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır.

Erzincan merkezde bulunan mezun ve çalışan durumdaki sınıf öğretmenlerinin mevcut sayı dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Erzincan'daki Sınıf Öğretmenlerinin Sayıları*

Katılımcı Türü	Toplam Sayı	Katılımcı Sayısı
MezunDurumdaki SınıfÖğretmenleri	175	107
ÇalışanSınıf Öğretmenleri	228	212
TOPLAM	403	319

Tablo 2 incelendiğinde, 2017-2018 verilerine göre Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi mezun durumdaki Sınıf Öğretmenliği öğrencileri 175 kişiden oluşmaktadır. Bu sayının 107'si katılım sağlamıştır. Erzincan merkezde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mevcut sayısı da 228'dir. Bu gruptan da 212 kişi katılım gerçekleştirmiştir.

3.2.2.Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Erzincan'da çalışan sınıf öğretmenleri ve Erzincan Binali Yıldırım ÜniversitesiEğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan mezun durumdaki öğretmenler oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme, derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Olasılık temelli olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanıyan amaçlı örnekleme, belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve açıklamaya çalışmaktadır” (Büyüköztürk vd. 2012: 90). “Amaçlı öğrenmenin alt kategorisinde yer alan ölçüt örnekleminin mantığı ise daha önceden belirlenmiş bazı

önem ölçütlerini karşılayan tüm durumları çalışmak ve gözden geçirmektir” (Patton, 2014). “Bu ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi dikkate alınabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2006)

Örnekleme ulaşılan kişi sayısı Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3 Ulaşılan Kişi Sayısı

Katılımcı Türü	Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri		Çalışan Sınıf Öğretmenleri		Toplam
	Bayan	Erkek	Bayan	Erkek	
	(n)	(n)	(n)	(n)	
Katılımcı Sayı	33	74	116	96	319
Toplam	107		212		319

Tablo 3’te, araştırma örnekleme ilişkin sayı dağılımları verilmiştir. Bu dağılıma göre mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin toplam sayısı 107’dir. 33’ünü bayanlar, 74’ünü erkekler oluşturmaktadır. Çalışan sınıf öğretmenlerinin toplam sayısı 212’dir. 116’sı bayanlardan, 96’sı erkeklerden meydana gelmektedir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Bu araştırma için gerekli verilerin toplanması amacıyla iki ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlar (1) Tutum Ölçeği, (2) Alan Yeterlilik Algı Ölçeği’dir. Her iki ölçeğe ait ayrıntılı bilgiler aşağıda ayrı ayrı başlıklar halinde verilmiştir. Uygulanan ölçeklerde hiçbir kişisel bilgi ibaresi bulunmamakla birlikte sadece cinsiyetin belirtilmesi istenmiştir.

3.3.1. Tutum Ölçeği (GSETÖ):

Tutum ölçeği, mevcut öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, 30 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 8 maddesi negatif ifade (7, 10,

13, 15,19, 20,22, 30) olduğundan puanlamaları da tersine çevrilerek yapılmıştır. Tersine çevrilen sayılar ve diğerlerinin toplamı kişinin tutum puanını oluşturmaktadır. Ölçek, derecelendirilmiş ölçektir. Birey okuduğu ifadenin kendine ne derece uygun olduğunu belirtmek için (5) Katılıyorum, (4) , (3) , (2) , (1) Katılmıyorum seçeneklerinden birisini işaretlemektedir. Testin toplamında elde edilecek en yüksek puan 150'dir. Test puanının yüksek çıkması tutum düzeyinin bireyde yüksek olduğunu göstermektedir. Tutum Ölçeği EK-1'de sunulmuştur.

3.3.2. Alan Yeterlilik Algı Ölçeği (GSEAYÖ):

Yeterlilik algı ölçeği, mevcut öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin yeterliliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, 55 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 36 tanesi (1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 47, 53, 54) bilgi düzeyini, 19 tanesi (2, 8, 12, 16, 17, 19, 25, 28, 29, 31, 33, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 55) beceri düzeyini ölçmektedir. Ölçek, derecelendirilmiş ölçektir. Birey okuduğu ifadenin kendine ne derece uygun olduğunu belirtmek için (5) Katılıyorum, (4) , (3) , (2) , (1) Katılmıyorum seçeneklerinden birisini işaretlemektedir. Testin toplamında elde edilecek en yüksek puan 275'dir. Alan Yeterlilik Algı ölçeği EK- 2'de sunulmuştur.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu bölümde, araştırmada kullanılan tutum ve alan yeterlilik algı ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmalarına ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.4.1. Geçerlik Çalışmaları

“Geçerlik, testin bireyin ölçülmek istenen özelliğini ne derece doğru ölçtüğüyle ilgili bir kavramdır” (Büyüköztürk, 2015: 179). Yani, “Bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özellikle karıştırmadan, doğru ölçebilme derecesidir” (Tekin, 1993). “Geçerlik, bir ölçme aracının kullanıldığı amaca hizmet etme derecesi olduğundan, ölçme araçlarından elde edilecek ölçümler hangi

amaçla kullanılacaksa ölçme geçerliği de o amaca bağlı olarak değişecektir” (Ercan,2004: 214).

“Bir ölçeğin geçerliği sadece kendisiyle de belirlenemez. O ölçeğin, kullanım amacına, uygulandığı gruba, uygulama ve puanlama biçimine de bağlıdır. Ölçeğin geçerlik düzeyi onun geçerlik katsayısının hesaplanmasıyla anlaşılır. Geçerlik katsayısı, ölçekten elde edilen değerlerle ölçeğin kullanım amacına göre belirlenen kriter ya da kriterler takımı arasındaki ilişki katsayısıdır İlişki katsayısı ne kadar yüksekse ölçek amaca o kadar yüksek hizmet ediyor demektir” (Öncü,1994)

“Bir ölçmenin geçerli sayılabilmesinin ilk koşulu onun güvenilir olmasıdır” (Karasar,2000). “Güvenirlilik, geçerlik için gerekli koşul olmasına rağmen, yeterli koşul değildir. Güvenilir bir ölçek her zaman geçerli olmayabilir. Hatta bazen, ölçeği güvenilir yapma amacı, ölçeği geçerli kılma amacıyla çatışabilir” (Tekin, 1977). “Bu nedenle geçerliği yüksek olan ölçme aracının bir dereceye kadar güvenirliliği de yüksektir. Fakat güvenirliliğin yüksek olması aracın, geçerliğinin de yüksek olacağı hakkında tam bir bilgi vermez”(Özçelik, 1981).

Tutum ve yeterlilik algısı ölçekleri için kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliği yapılmıştır. Kapsam ve yapı geçerliğine ait bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.4.1.1. Kapsam Geçerliği

Büyüköztürk’e (2002: 37) göre , “Kapsam geçerliği, testi oluşturan maddelerin, ölçülmek istenilen özelliği ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığının göstergesidir”. Kapsam geçerliğini test etmede kullanılan en geçerli yollardan biri, uzman görüşüne başvurmaktır. “Hazırlanacak ölçeklerde, ölçekte yer alan maddelerin uzman görüşleri ile ihtiyaç duyulan olgusal ve/veya yargısal verileri kapsamada ve toplamada yeterli olup olmadıklarının belirlenmesi önem arz etmektedir”.(Yeşilyurt, Çapraz, 2018:253)

Kapsam geçerlik oranları Lawshe (1975) tarafından geliştirilmiştir. Bu nedenle LawsheTekniği olarak bilinen buyaklaşım 6 aşamadan oluşmaktadır:

- a) Alan uzmanlar grubunun oluşturulması
- b) Aday ölçek formlarının hazırlanması

- c) Uzman görüşlerinin elde edilmesi
- d) Maddelere ilişkin kapsam geçerlik oranlarının elde edilmesi
- e) Ölçeğe ilişkin kapsam geçerlik indekslerinin elde edilmesi
- f) Kapsam geçerlik oranları/indeksi ölçütlerine göre nihai formun oluşturulması”.

Lawshe tekniğinde, en az 5 en fazla ise 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır. Her bir madde uzman görüşleri “madde hedeflenen yapıyor ölçüyor”, “madde yapıile ilişkili ancak gereksiz” ya da “madde hedeflenen yapıyıölçmez”şeklinde derecelendirilmektedir. Kapsam geçerliğinin yanı sıra benzer şekilde maddenin anlaşılabilirliği, hedef kitleye uygunluğu vb. amacıyla da uzman görüşleri derecelendirilebilir.

Buna göre, uzmanların herhangi bir maddeye ilişkin görüşleri toplanarak kapsam geçerlik oranları elde edilir

Kapsam geçerlik oranları (KGO), herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayılarının, maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısına oranının 1 eksiği ile elde edilir.

$$KGO = \frac{N_G}{N/2} - 1$$

“Lawshe tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranlarına uygun olarak oluşturulan uzman değerlendirme formu, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında çalışmakta olan öğretim üyeleri ve alan uzman öğretmenlerinin (9 kişi) görüşlerine sunulmuştur” (Yurdagül, 2005:2). Tutum (30 madde) ve yeterlilik algı (55 madde) ölçeklerinin uygunluğu konusunda görüşleri alınmıştır.

Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeği maddelerine ilişkin uzman değerlendirmesi tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği Maddelerine İlişkin Uzman Değerlendirme Tablosu

ÖLÇEK MADDELERİ		GEREKLİ	YETERLİ	GEREKSİZ	KG O
1	Görsel Sanatlar dersinin gerekliliğine inanırım.	9	0	0	1
2	Görsel Sanatlar dersinin olduğu günleri sabırsızlıkla beklerim.	7	2	0	0,55
3	Görsel Sanatlar dersi saatlerinin daha fazla olması gerekir.	9	0	0	1
4	Görsel Sanatlar etkinliklerine gitmeyi severim.	9	0	0	1
5	Görsel Sanatlar dersi saatlerini yeterli bulurum.	7	2	0	0,55
6	Boş zamanlarımın çoğunu Görsel Sanatlar dersine ayırmak isterim.	7	1	1	0,55
7	Görsel Sanatlar dersi olduğu günler genelde huzursuz olurum.	7	0	2	0,55
8	Görsel Sanatlar dersi beni mutlu eder.	8	1	0	0,77
9	Görsel Sanatlar dersinin sosyallik sağladığına inanırım.	9	0	0	1
10	Görsel Sanatlar dersi bana göre gereksiz bir derstir.	7	0	2	0,55
11	Görsel Sanatlar dersi kadar eğlenceli bir ders yoktur.	8	0	1	0,77
12	Görsel Sanatlar dersi olmamasını kayıp olarak görmem.	7	0	2	0,55
13	Görsel Sanatlar dersi sıkıcı bir derstir.	7	0	2	0,55
14	Görsel Sanatlar dersinin öğretimiyle ilgili kaynak kitapları okumaktan zevk alırım.	9	0	0	1
15	Görsel Sanatlar dersini anlatırken ve uygulatırken canım sıkılır.	7	0	2	0,55
16	Görsel Sanatlar dersi ile ilgili etkinliklerde görev almayı severim.	9	0	0	1
17	Görsel Sanatlar dersini haftalık ders saatinde şlemeye özen gösteririm.	9	0	0	1
18	Arkadaşlarımla Görsel Sanatlar dersi ile ilgili konularda konuşmaktan zevk duyarım.	9	0	0	1
19	Görsel Sanatlar dersinde yeterince faydalı olamamaktan korkuyorum.	8	1	0	0,77
20	Bazı öğrencilerin Görsel Sanatlar dersini bu kadar sevmelerine anlam veremem.	7	0	2	0,55
21	Görsel Sanatlar dersiyle ilgili planlama yaparken zamanın nasıl geçtiğini fark etmem.	9	0	0	1
22	Yapılan çalışmaların (çizgi ve üç boyutlu v.s.) beklenen sonucu vermemesinden endişe duyarım.	9	0	0	1
23	Geçmişten günümüze yerli ve yabancı ressamların hayatlarını araştırmaktan hoşlanırım.	9			1
24	Görsel Sanatlar dersindeki etkinlikler ilgimi çeker.	8	1	0	0,77
25	Görsel Sanatlar dersi temel derslerden sonra en çok sevdiğim derstir.	8	1	0	0,77
26	Görsel sanatlar dersinin estetik gelişime katkı sağladığına inanırım.	9	0	0	1
27	Görsel Sanatlar dersinin bir ifade aracı olduğunu düşünürüm.	9	0	0	1

28	Görsel Sanatlar dersinin kendimi ifade edebildiğim derslerden biri olduğuna inanırım.	9	0	0	1
29	Görsel Sanatlar dersiyle ilgili konulara ilgi duyarım.	9	0	0	1
30	Görsel sanatlar dersiyle ilgili konular hiç ilgimi çekmez.	7	0	2	0,55

Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersi alan yeterlilik algı ölçeği maddelerine ilişkin uzman değerlendirmesi tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Alan Yeterlilik Algı Ölçeği Maddelerine İlişkin Uzman Değerlendirme Tablosu

ÖLÇEK MADDELERİ		GEREK Lİ	YETER Lİ	GEREK SİZ	KG O
1	Görsel sanat çalışmalarında kullanılan farklı materyal, malzeme, araç-gereçlerini tanırım.	9	0	0	1
2	Görsel sanat çalışmalarında kullanılan farklı materyal, malzeme, araç-gereçlerini kullanabilirim.	9	0	0	1
3	Görsel sanat çalışmasında uygulama basamaklarını bilirim.	8	1	0	0,77
4	Görsel sanat çalışmasında figür-mekan ilişkisini ifade edebilirim.	8	1	0	0,77
5	Kolağın ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
6	Sanat elemanlarının neler olduğunu bilirim.	8	1	0	0,77
7	Üç boyut kavramını bilirim.	9	0	0	1
8	Üç boyut çalışmalarını farklı tekniklerle uygulayabilirim.	8	1	0	0,77
9	Bulduğum coğrafyanın kültürel değerlerine hakimim.	7	2	0	0,55
10	Röprodüksiyonun ne olduğunu bilirim.	8	1	0	0,77
11	Bir sanat eserinin biçimsel özelliklerini sayabilirim.	8	1	0	0,77
12	Bir sanat eserinin biçimsel özelliklerini öğrenci seviyesine inerek aktarabilirim.	8	1	0	0,77
13	Ünlü ressamlardan birkaçının ismini sayabilirim.	9	0	0	1
14	Sanat eserleri arasındaki farklılıkları açıklayabilirim.	8	1	0	0,77
15	Işık-gölgenin ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
16	Kompozisyonun ne olduğu anlatabilirim.	8	0	1	0,77
17	Farklı malzemelerden kukla yapabilirim.	9	0	0	1
18	El sanatları ürünlerini bilirim.	8	0	1	0,77
19	El sanatlarının bir veya birkaçını uygulayabilirim.	9	9	9	1
20	El sanatlarına ilişkin geleneksel meslekleri tanırım.	8	0	1	0,77
21	Bir sanat eserinde sanat eserinin konusunu fark edebilirim.	8	1	0	0,77
22	Natürmortun ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
23	Peyzağın ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
24	Kompozisyonun ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
25	İki boyutlu çalışmalarda ön, orta, arka planı tanımlayabilirim.	9	0	0	1
26	Zikzak-nokta-dalgalı-spiral çizgilerin ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
27	Sanat eleştirisi aşamalarını bilirim(Tanımlama, çözümleme, yorumlama).	8	1	0	0,77
28	Sanat eserinin sanatsal bir değere sahip olduğunu fark edebilirim.	7	1	1	0,55

29	Sanat eseri ve sanat eseri olmayan nesnelere arasındaki farkları ifade edebilirim.	9	0	0	1
30	Sanat alanındaki etik kuralları bilirim.	7	1	1	0,55
31	Pastel boya tekniğini uygulayabilirim.	9	0	0	1
32	Resimde derinlik etkisinin ne olduğunu bilirim.	7	1	1	0,55
33	Gölgeleme tekniklerini uygulayabilirim.	9	0	0	1
34	Renk bilgisine sahibim.	9	0	0	1
35	Doku hakkında bilgiye sahibim.	9	0	0	1
36	Değer(valör) kavramını açıklayabilirim.	9	0	0	1
37	Sanatçı ve zanaatkar kavramlarını tanımlayabilirim.	9	0	0	1
38	Sanatçı ve zanaatkar arasındaki farkı söyleyebilirim.	9	0	0	1
39	Müzedeki farklı kültürlere ait sanat eserlerindeki ortak özellikleri belirleyebilirim.	8	1	0	0,77
40	Görsel sanat alanındaki meslekleri tanırım.	8	0	1	0,77
41	İllüstrasyonun ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
42	Soyut ve gerçekçi sanat eserini tanımlayabilirim.	9	0	0	1
43	Estetik kavramının ne olduğunu bilirim.	9	0	0	1
44	Suluboya tekniğini uygulayabilirim.	9	0	0	1
45	Görsel sanat çalışmalarında ölçü ve orana göre objelerin nasıl yerleştirileceğini bilirim.	9	0	0	1
46	Yoğurma malzemeleri hazırlayabilirim.	9	0	0	1
47	Tasarım ilkelerinin neler olduğunu bilirim.	8	1	0	0,77
48	Baskı tekniklerinin bazılarını uygulayabilirim.	9	0	0	1
49	Geometrik şekillerden patates baskısı yaptırabilirim.	9	0	0	1
50	Portre çizimini gerçekleştirebilirim.	8	1	0	0,77
51	Yaprak baskısı yaptırabilirim.	9	0	0	1
52	Ekleme ve çıkarma yoluyla farklı malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapabilirim.	9	0	0	1
53	Sanat eserleri üzerinde betimsel analiz yapabilirim.	8	1	0	0,77
54	Heykel sanatıyla ilgili bilgiye sahibim.	8	1	0	0,77
55	Çeşitli atık malzemelerden bir bütün meydana getirebilirim.	9	0	0	1

KGO değeri, $P= 0,05$ anlamlılık düzeyinde hesaplanmıştır (Veneziano, Hooper, 1997). “KGO’nun tespitiyle maddeler ölçeğe dâhil olmak üzere tanımlandıktan sonra, KGİ (kapsam geçerlilik indeksi) testin tamamı için hesaplanır. Bu durumda ölçekte yer almasına karar verilen maddelerin KGO değerlerinin ortalaması hesaplanarak KGİ değeri elde edilir”(Yeşilyurt, Çapraz, s.256, 2018). Tutum ölçeği için, $KGİ=0,81$, Alan Yeterlilik Algı Ölçeği için $KGİ= 0,86$ bulunmuştur. “Kapsam Geçerlik Ölçütü (KGÖ)= 0,62, $KGİ=>KGÖ$ olduğu için tüm ölçeğin kapsam geçerliği anlamlıdır” (Yurdagül,2005).

3.4.1.1. Yapı Geçerliği

Tutum ve alan yeterlilik algı ölçeklerinin yapısını incelemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. “Açımlayıcı faktör analizinde, değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya, teori üretmeyeyönelik bir işlem; doğrulayıcı faktör analizinde ise değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önce saptanan bir hipotezin test edilmesi söz konusudur”(Büyüköztürk, 2016:133).

Tutum ölçeğinin her maddesine ilişkin faktör yükleri ve madde toplam korelasyonu tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Tutum Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonu*

	Madde Silinirse Ölçeğın Ortalaması	Madde Silinirse Ölçeğın Varyans Değerleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Puan Korelasyonu	Madde Silinirse Ölçeğın Cronbach's Alpha Katsayısı
Tutum1	99,0915	226,672	,401	,794
Tutum2	99,8675	219,856	,491	,789
Tutum3	99,8454	220,156	,450	,790
Tutum4	99,8265	215,916	,570	,785
Tutum5	100,6719	236,974	-,045	,810
Tutum 6	100,7603	221,366	,362	,793
Tutum7	100,0095	227,965	,149	,803
Tutum8	99,9842	213,104	,593	,783
Tutum9	99,8770	224,399	,281	,796
Tutum10	99,7729	229,005	,129	,803
Tutum11	100,6751	219,777	,398	,791
Tutum12	100,6404	236,377	-,041	,813
Tutum13	99,7950	227,727	,163	,802
Tutum14	100,9464	222,766	,318	,795
Tutum15	100,0000	226,152	,209	,799
Tutum16	100,2839	216,400	,496	,787
Tutum17	99,9748	219,930	,410	,791
Tutum18	100,3785	223,293	,301	,795
Tutum19	100,8738	237,946	-,073	,815
Tutum20	100,0757	229,399	,121	,804

Tutum21	100,3091	220,683	,358	,793
Tutum22	100,7918	238,602	-,082	,810
Tutum23	100,6877	223,424	,287	,796
Tutum24	100,0883	212,574	,578	,784
Tutum25	100,2555	218,090	,447	,789
Tutum26	99,6877	214,329	,599	,784
Tutum27	99,7886	217,015	,492	,788
Tutum28	100,1735	211,277	,616	,782
Tutum29	100,3533	211,539	,609	,782
Tutum30	99,5363	226,901	,217	,799

Tablo 6 incelendiğinde, Tutum ölçeğine ilişkin en yüksek faktör yüküne sahip madde (616) 28. madde, en düşük faktör yüküne sahip madde, (-.082) 22. maddedir.

Tobloya göre, 5, 12, 19, 22. Maddeler ölçümde düşük düzeyde negatif korelasyona sahiptir. O maddelerin dışındaki her bir maddenin iyi derece ayırt ettiği görülmektedir.

Alan Yeterlilik Algı Ölçeğinin her maddesine ilişkin faktör yükleri ve madde toplam korelasyonu tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Alan Yeterlilik Algı Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonu

	Madde Silinirse Ölçeğin Ortalaması	Madde Silinirse Ölçeğin Varyans Değerleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Puan Korelasyonu	Madde Silinirse Ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısı
Yet1	181,8805	1457,443	,395	,948
Yet2	182,0094	1460,905	,371	,948
Yet3	182,3365	1454,691	,408	,948
Yet4	182,3396	1446,490	,477	,948
Yet5	182,3522	1439,156	,488	,947
Yet6	182,6415	1447,190	,458	,948
Yet7	181,9906	1453,524	,369	,948
Yet8	182,6918	1441,596	,480	,947
Yet9	182,0786	1439,309	,485	,947

Yet10	183,2075	1441,376	,407	,948
Yet11	182,9560	1442,244	,483	,947
Yet12	182,6792	1440,042	,479	,947
Yet13	182,2704	1437,971	,509	,947
Yet14	182,5723	1440,182	,520	,947
Yet15	182,1132	1445,993	,475	,948
Yet16	181,9843	1440,773	,535	,947
Yet17	182,1164	1438,097	,533	,947
Yet18	182,1321	1444,941	,502	,947
Yet19	182,2642	1429,804	,333	,949
Yet20	182,2956	1434,833	,572	,947
Yet21	182,2987	1448,519	,233	,950
Yet22	182,6415	1444,754	,370	,948
Yet23	182,3333	1434,273	,513	,947
Yet24	182,0849	1432,021	,593	,947
Yet25	182,2956	1431,098	,594	,947
Yet26	182,2893	1429,026	,602	,947
Yet27	182,7170	1437,510	,507	,947
Yet28	182,5566	1433,863	,574	,947
Yet29	182,6447	1429,845	,610	,947
Yet30	182,6006	1427,515	,344	,949
Yet31	181,7296	1453,024	,412	,948
Yet32	182,0535	1439,464	,565	,947
Yet33	182,4025	1427,547	,638	,947
Yet34	182,0943	1429,430	,587	,947
Yet35	182,4937	1433,519	,557	,947
Yet36	183,1415	1434,444	,498	,947
Yet37	182,2233	1431,120	,568	,947
Yet38	182,1572	1415,603	,338	,950
Yet39	182,5031	1426,497	,629	,947
Yet40	182,6478	1427,434	,598	,947
Yet41	183,4371	1442,405	,406	,948
Yet42	182,7484	1417,785	,671	,947
Yet43	182,3082	1431,167	,574	,947
Yet44	182,1792	1427,700	,588	,947
Yet45	182,4560	1417,384	,695	,946
Yet46	182,7358	1427,217	,601	,947
Yet47	182,6604	1427,790	,616	,947
Yet48	182,3459	1425,609	,643	,947

Yet49	182,0943	1436,609	,519	,947
Yet50	182,5975	1432,298	,389	,948
Yet51	182,1258	1436,319	,514	,947
Yet52	182,6289	1430,001	,574	,947
Yet53	182,9748	1432,643	,546	,947
Yet54	183,1352	1438,117	,485	,947
Yet55	182,3931	1437,457	,524	,947

Tablo 7'ye göre, Alan Yeterlilik Algı ölçeğine ilişkin en yüksek faktör yüküne sahip madde ise, (695) 45.madde, en düşük faktör yüküne sahip madde,(233) 20. maddedir. Madde toplam korelasyonuna göre maddelerin her birinin iyi derecede ayırt ettiği görülmektedir.

Genel olarak madde toplam korelasyonu .30 ve madde yüksek olan maddelerin iyi derecede ayırt edildiği .20-.30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği .20 den düşük olan maddelerin ise teste alınmaması gerektiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2015:183)

3.4.2. Güvenirlilik Çalışmaları

“Ölçeğin taşınması gereken özelliklerden birisi olanguvenirlilik, bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlananölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerininkararlılığının bir göstergesidir” (Öncü,1994:). “Güvenirlilik, testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir. Testin güvenirlilik katsayısı olarak hesaplanan korelasyon (r), test puanlarına ilişkin bireysel farklılıkların ne derece gerçek ve ne derece hata faktörüne bağlı olduğunu yorumlamak amacıyla kullanılır. Güvenirlilik kat sayısı .80 olan bu test için bireyler arası gözlenen test puanlarındaki farkların %80 oranında gerçek farkları, %20 oranında ise hatayı yansıttığı söylenebilir” (Büyüköztürk, 2015:181-182).

Güvenirlilik analizleri psikometriciler tarafından dört grupta toplanmıştır. (Çakmur, 2012:304)

- “1-İç Tutarlık Güvenirliliği
- 2- Test Tekrar Güvenirliliği
- 3- Paralel Formlar Güvenirliliği
- 4-Gözlemciler Arası Güvenirlilik”

Bu araştırmada, Tutum ve Yeterlilik Algı Ölçekleri test etmek için iç tutarlılık güvenirliliği kullanılmıştır.

3.4.2. 1. İç Tutarlık Güvenirliliği

“Ölçek maddelerinin belli bir yapıya sahip olması, maddelerinin birbirleriyle ilişkili olarak aynı yapıyı ölçmelidir. İç tutarlılık analiziyle tek bir ölçüm kullanılarak ve tek bir seansta ölçüm yapılarak maddelerin belirli bir kavramsal yapıyı tutarlı bir şekilde ölçüp ölçmediği araştırılır” (Çakmur, 2012: 340)

İç tutarlık analizleri için farklı istatistik ve hesaplama yöntemleri vardır. Bu ölçekte iç tutarlık analizi için Cronbach Alfa yöntemi kullanılmıştır.

“Likert tipi bir ölçeğin güvenirliliğini kestirmek için Cronbach (1951) tarafından geliştirilen ve kendi adıyla anılan a katsayısı kullanıldığını belirtmişlerdir. Test puanlarının bir alt kestiricisi olarak kullanılan a katsayısı, özellikle cevaplanan derecelendirme ölçeğinde elde edildiği durumlarda sıklıkla kullanılır. A katsayısının hesaplanmasında testi oluşturan maddelerin (bileşenlerin) varyanslarının toplam puanlarınvaryansına bölünmesi temel alındığından test maddelerinin ölçmenin ne kadar tutarlı olduğunu gösterir “(Büyüköztürk vd:111,2012).

Tutum ve Yetetlilik Algı Ölçeklerinin geçerliliğini gösteren Cronbach Alpha Katsayıları tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8 Ölçeklerin Yüzdeleri ve Hesaplanan Cronbach Alpha Katsayıları

Ölçek	Katılımcı Sayısı	N	%	Cronbach Alpha Katsayısı	MaddeSayısı	
Tutum	Geçerli	319	317	99.4	.80	30
	Geçersiz		2	6		
	Toplam		319	100		
Alan Yeterlilik Algı	Geçerli	319	318	99.7	.94	55
	Geçersiz		1	3		
	Toplam		319	100		

Tablo 8’de, tutum ölçeğinde bulunan 319 veriden 2 tanesi geçersiz bulunmuştur. Alan Yeterlilik ölçeğinde bulunan 319 veriden de 1 tanesi geçersizdir. Tutum ölçeği için Cronbach Alpha Katsayısı .80, yeterlilik ölçeği için de .94’dür. Hesaplanan katsayı için genel kabul en az 0.70 olmasıdır (Dönmez, 2014: 46). Bu durumda ölçekler için hesaplanan Cronbach Alpha değerlerinin iç tutarlılığı sağladığı görülmektedir. ($\alpha > .70$)

3.5. Verilerin Analizi

Veri analizleri SPSS 22 istatistik programında yapılmıştır. Araştırma bulguları, .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Tutum ve alan yeterlilik algı ölçeklerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Normallik Testi uygulanmış, güvenilirlikleri için Cronbach Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerin, geçerliliklerini belirlemek amacıyla Madde Toplam Korelasyon Testi kullanılmıştır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmış, yapı geçerliliği için de Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Test madde puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Basıklık- Çarpıklık Analizleri yapılmıştır Bunların yanında sınıf öğretmenlerinin aday ve çalışan olma durumlarına ve cinsiyetlerine göre farklılıklarını tespit etmek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır.

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Dağılımın Normalligi Analizi

Mezun durumdaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan Tutum Ölçeğinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Shapiro-Wilk Normallik Testi uygulanmıştır. “Testin gücü bakımından genellikle Shapiro-Wilk testi diğer testlerden daha güçlü olarak gözlemlenmiştir” (Özer, 2007). Test sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutumlarına Yönelik Normallik Testi Sonuçları*

Değişken	Gruplar	İstatistik	sd	p
Tutum	Mezun Durumda	.992	317	.096
	Çalışan	.992	317	.096

Tablo 9’da mezun durumdaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin tutumlarına yönelik Shapiro-Wilk Normallik Testi sonuçları gösterilmiştir. Bu tabloya göre, mezun durumdaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenleri arasında tutum değişkeni açısından .096 değeri ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ortaya çıkan bu tabloyla verilerin normal düzeyde dağılım gösterdiği görülmektedir. ($p>.05$)

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Alan Yeterlilik Algı Ölçeği Dağılımın Normalliği Analizi

Mezun durumdaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı durumlarını belirlemek amacıyla uygulanan Alan Yeterlilik Algı Ölçeğinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Shapiro-Wilk Normallik Testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10 *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algularına Yönelik Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları*

Değişken	Gruplar	İstatistik	sd	p
Alan Yeterlilik Algı	Mezun Durumda	.995	317	.379
	Çalışan	.995	317	.379

Tablo 10’da mezun durumdaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin alan bilgi ve beceri yeterliliklerine yönelik Shapiro-Wilk Normallik Testi sonuçları belirtilmiştir. Bu tabloya göre, mezun durumdaki sınıf öğretmenleri ile

çalışan sınıf öğretmenleri arasında tutum değişkeni açısından .379 değeri ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ortaya çıkan bu tabloyla verilerin normal düzeyde dağılım gösterdiği görülmektedir. ($p>.05$)

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Ölçeklerine Yönelik Shapiro-Wilk Basıklık- Çarpıklık Analizleri

“Değişkenler arasındaki yayılma ve dağılım hakkında bilgi veren ölçütler ortalamadan sapma ölçütleri olan aralık, standart sapma ve varyans ile normalden sapma ölçütleri olan çarpıklık ve basıklık ölçütleridir” (Kalaycı, 2014: 51).

Mezun Durumdaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum ve alan yeterlilik algı ölçeklerinden elde edilen puanlara yönelik Shapiro-Wilk Basıklık-Çarpıklık Analizleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Ölçeklerinden Elde Edilen Puanlara Yönelik Shapiro-Wilk Basıklık- Çarpıklık Analizleri*

Gruplar	Değişken	Katılımcı Sayısı	$\bar{X}$	Ss	Ortanca	Çarpıklık	Basıklık
Mezun Durumda	Tutum	107	103.61	15.38	104	-.150	-.031
	Yeterlilik Algı		186.07	38.81	185	-.047	-.117
Çalışan	Tutum	212	103.61	15.38	104	-.047	-.031
	Alan Yeterlilik Algı		186.07	38.81	185	-.150	-.117
Toplam		319					

Tablo 11’de mezun durumdaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerine uygulanan tutum ve alan yeterlilik algı ölçeklerinden elde edilen puanlara ilişkin veriler incelendiğinde, medyan ve aritmetik ortalamalarının birbirine denk olduğu

bunun yanı sıra basıklık ve çarpıklık değerlerinin de kabul edilebilir ölçüler içinde bulunduğu görölmektedir. Bu dağılıma göre veri setinin normal dağılım sergilediği söylenebilir.

Verilerin analizinde hangi testlerin kullanılacağına karar verebilmek amacıyla öncelikle mezun durumdaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçları puanlarının, parametrik testlerin temel varsayımlarını karşılayıp karşılayamadıkları incelenmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Veri toplama araçlarından elde edilen puanlara ilişkin yapılan normallik testlerinde Shapiro-Wilk değeri dikkate alınmıştır. “Shapiro-Wilk testi diğer testlerden daha güçlü olarak gözlemlenmiştir. Normal ve normal olmayan dağılımlar birlikte göz önünde tutulduğunda Shapiro-Wilk testi diğer testlere göre en iyi sonuçları vermiştir”(Özer, 2007). Ayrıca basıklık ve çarpıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar arasında, yani -2.00 ve +2.00 arasında (Kim, 2013) olması da verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum ve alan yeterlilik algı düzeylerini ve alt amaçları test etmek için yapılan betimsel analizler, bulgular ve yorumlar bulunmaktadır.

4.1. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?

Mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin tutum düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	Ortalama
Tutum	107	105

Tablo 12’ de 107 mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin tutum ortalama puanları verilmiştir. Tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 150 olduğu düşünüldüğünde 105 puan (%70) ortalamasının iyi sayılabilecek düzeyde olduğu söylenebilir.

Bu sonuçtan hareketle, (Bulut, Alakuş, Aydın, 2013), “Görsel sanatlara yönelik olumlu tutum geliştiren sınıf öğretmenliği öğrencilerinin meslek hayatına atıldıklarında yetiştirecekleri çocukların da görsel sanatlara yönelik olumlu yönde tutum geliştirmeleri beklenir. Bu sayede çocukların gelecekte nitelikli bir ressam, mimar, heykeltıraş veya endüstriyel tasarımcı olmaları sağlanabilir. Ayrıca, doğru ve eğitici bir yaklaşımla verilecek görsel sanatlar eğitiminin bireylere sağlayacağı dinginlik, hoşgörü ve farklılıklara saygı gibi evrensel değerler sayesinde toplumsal barışa da olumlu yönde katkı sağlamak mümkün olabilir sonucuna ulaşılmıştır” diyerek sonucu deştelemiştir

4.2. Çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?

Çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. *Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	Ortalama
Tutum	212	102

Tablo 13'te 212 çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum ortalama puanları verilmiştir. Tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 150 olduğu düşünüldüğünde 102 puan (%68) ortalamasının iyi sayılabilecek düzeyde olduğu görülmektedir.

Ortaya çıkan puan düzeyinin daha yüksek olması beklenebilirdi. Oranın bu düzeyde çıkmasının sebebi, çalışan sınıf öğretmenlerinin çalışma hayatının zorluklarıyla karşılaşmalarından ve görsel sanatlar alanıyla ilgili teknik ve uygulamada sıkıntı yaşamalarından kaynaklanabilir. Aslında çalışma serüveni, sürekli bir değişim gerektirmektedir. “Deneyimler sonucunda oluşan ve deneyimler doğrultusunda yönlendirilen tutumların oluşması, değişmesi veya değiştirilmesi ve ölçülmesi genelde psikolojinin, özelde ise sosyal psikolojinin önemli konularından biridir. Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönü ile birçok bileşeni içinde barındıran tutumların olumlu ya da olumsuz bir değişim geçirmesi için uzun bir sürenin gerekliliği görülmektedir.”(Aslantaş, 2014).

4.3. Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?

Tablo 14'de mezun durumundaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 14. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Tutum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	Ortalama
Tutum	319	103

Mezun durumdaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeyleri tablo 14’te gösterilmiştir. Tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 150 olduğu düşünüldüğünde 103 puan (%69) ortalamasının iyi sayılabilecek bir düzey olduğu söylenebilir.

Mezun durumdaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum düzeyleri beklenen düzeyden biraz düşük seviyededir. Bu değer daha yüksek olması beklenirdi. Çünkü, “Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları çocukların temel sanat eğitimini etkilemekte, ilerleyen sanat eğitimlerine yönelik ilgilerini şekillendirmektedir. Görsel sanatlar eğitiminin çocuğa kazandırmayı amaçladığı kişilik gelişimi ise temel nitelikteki ilkökul Görsel Sanatlar derslerini, daha da önemli kılmaktadır” (Dilmaç, s.387, 2015).

4.4. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?

Mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerine ilişkin Bağımsız Örneklem T Testi tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Bayan	71	106	19	105	1,097	.275
Erkek	36	102	16			

Tablo 15’te mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine ilişkin tutum düzeylerini gösteren Bağımsız Örneklem T Testi bulgularının aritmetik ortalamaları incelendiğinde, bayanlarda $\bar{x} = 106$, erkeklerden $\bar{x} = 102$ puan ortalaması bulunmaktadır. Standart sapma puanlarına bakıldığında, erkeklerin $S=16$ değeriyle bayanlardan daha homojen bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre farkın saptanması amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem T Testine göre, [$t_{(105)}=.1,097$, $p>.05$] anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Bulguların dağılımı normaldir. Mezun durumdaki aday sınıf öğretmenlerinde cinsiyet açısından her ne kadar anlamlı bir fark bulunmasa da, (Pehlivan,2008, s.159),’ın ifadesiyle “Öğretmenlik mesleğinin bayanlara daha uygun bir meslek olduğuna ilişkin yıllardır süren ve belirtilen bazı bilimsel araştırmalarla desteklenen toplumsal yargının hala devam ettiğine yönelik ipucu oluşturabilir”oluşu bayanların lehine değerlerin çıktığı desteklemektedir.

4.5. Çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 16’da çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerine ilişkin Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 16. *Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Bayan	116	103	13	210	.552	.582
Erkek	96	102	13			

Tablo 16’da çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerini gösteren Bağımsız Örneklem T Testi aritmetik ortalama bulguları incelendiğinde bayanlarda $\bar{x} = 103$ puan, erkeklerde $\bar{x} = 102$ puan ortalamasının bulunduğu görülmektedir. Standar sapma puanlarına bakıldığında, $S=13$ değeriyle bayanlar ve erkeklerde homojen bir dağılım bulunmaktadır. Çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre farkın saptanması amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem T Testine göre, $[t_{(210)}=.552, p>.05]$ anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Her ne kadar çalışan sınıf öğretmenlerinde cinsiyet açısından anlamlı fark çıkmamış olsa da, çıkan değerlerin bayan lehinde olduğu görülmektedir. Bu durumu, (Strong, 1943), küçük yaşlardan itibaren kültürlerin bazı meslekleri birinci derecede kadınlara bazılarını ise erkeklere özgü saydığını belirtmektedir. Ortalamanın bayanlarda daha yüksek oluşunun sebebinin, bayanların sanatsal faaliyetlere yatkınlığının daha fazla oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir. “ şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca (Pelivan,2008,s. 156) da, “Toplum tarafından kadınların genellikle sanat, müzik, edebiyat, öğretmenlik, büro işleri ve sosyal hizmetlerle uğraşmaları beklenir. Buna göre, öğretmenlik mesleğinin bayan mesleği gibi görüldüğü ve tercihlerin de buna göre yapıldığı genel yargısını destekleyici sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir” şeklinde desteklemiştir.

4.6 Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Mezun durumdaki aday sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerine ilişkin Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17 *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmeni Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi*

Değişken	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Mezun	107	105,14	13,49	317	-.1,265	.207
Çalışan	212	102,84	18,54	317		

Tablo 17’de mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerini gösteren Bağımsız Örneklem T Testi aritmetik ortalama puanları incelendiğinde mezun durumdaki aday sınıf öğretmenliği ortalamasının $\bar{x} = 105,14$ puan, çalışan sınıf öğretmenleri ortalamasının $\bar{x} = 102,84$ puan olduğu görülmektedir. Standart sapma puanlarına bakıldığında, mezunlar $S=13,49$ değeriyle çalışanlardan daha homojen bir dağılım göstermektedir.. Bağımsız Örneklem T Testine göre, $[t_{(317)}=-.1,265, p>.05]$ anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Ortaya çıkan durumda mezun durumdaki aday ve çalışan sınıf öğretmenleri arasındaki anlamsızlık sonucu olumlu kılmaktadır. Ancak, “Tutumun kapsam ve içeriği düşünüldüğünde kısa sürelerde değişimin oluşması kolay bir durum değildir. Şahan ve Özsoy’un da (2009) belirttiği gibi bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönü ile birçok bileşeni içinde barındıran tutumların olumlu ya da olumsuz bir değişim geçirmesi için uzun bir sürenin gerekliliği görülmektedir” (Aslantaş, s.194,2014)

4.7. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterliliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?

Mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları tablo 18’de gösterilmiştir

Tablo 18. *Mezun Durumdaki Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algı Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	Ortalama
Alan Yeterlilik Algı	107	188

Tablo 18’ de 107 mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin alan yeterlilik algı ortalama puanları verilmiştir. Alan yeterlilik algı ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 275 olduğu düşünüldüğünde 188 puan (%68) ortalamasının iyi sayılabilecek düzeyde olduğu söylenebilir.

Ortaya çıkan puan ortalaması normal düzeyde sayılabilecek bir değerdir. Ancak mezun durumdaki sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersini yeni almış olmalarının ve dolayısıyla bilgilerinin tazeliği dikkate alındığında alan yeterlilik algı düzeyleri daha yüksek olması beklenirdi. Alınan eğitimi , (Dilmaç, s.386, 2015). “Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni yetiştirmeye yönelik lisans programları dâhilinde ikinci sınıfın dördüncü döneminde “sanat eğitimi ve kuramları” ve dördüncü sınıfın yedinci döneminde “görsel sanatlar eğitimi” dersi verilmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

4.8. Çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterliliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?

Çalışan sınıf öğretmenlerinin alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19. *Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algı Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	Ortalama
Alan Yeterlilik Algı	212	185

Tablo 19’ da 212 çalışan sınıf öğretmenlerinin alan yeterlilik algı ortalama puanları verilmiştir. Alan yeterlilik algı ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 275 olduğu düşünüldüğünde 185 puan (%67) ortalamasının iyi sayılabilecek düzeyde olduğu söylenebilir.

Çalışan sınıf öğretmenlerinin puan ortalaması çok yüksek olmamakla birlikte, iyi sayılabilecek bir değere sahiptir. Her ne kadar (Buyurgan, Buyurgan, 2012, 6). ‘ın ifade ettiği gibi, “Sınıf öğretmenleri eğitim-öğretim süreçlerinde, çocuğun çizgisel gelişimi, sanat eğitiminin önemi ve gerekliliği, müzede eğitim, öğrencilerine seviyelerine uygun neler yaptırabilecekleri ve zarar vermeden nasıl yönlendirebilecekleri ile ilgili teorik ve uygulamalarla bilgi sahibi olmalıdır” düsturu önem arz etse de, mesleğin ilk yıllarındaki yeterlilik algısının çalışma şartlarının değişimiyle git gide azalması ortaya çıkan sonuçları da etkilemiş olabilir.

4.9. Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterliliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?

Mezun durumundaki sınıf öğretmenleri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları tablo 20’de sunulmuştur

Tablo 20. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	Ortalama
Alan Yeterlilik Algı	319	186

Tablo 20’de mezun durumundaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri verilmiştir. Alan Yeterlilik Algı düzeylerine ilişkin en yüksek puan ortalamasının 275 olduğu düşünüldüğünde 186 puan (%68) ortalamasının iyi sayılabilecek bir ortalama olduğu söylenebilir.

Gerek mezun durumundaki gerekse çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine olan alan yeterlilik algı düzeylerinin beklenenden biraz daha düşük oluşunu etkileyen birçok faktör bulunabilir. Bunlardan bir tanesini (Artut, 2004, 188), “Resim derslerinin, yeteneği olanların başarabildiği bir dal olduğu görüşü, çevre ve ailede yaygın bir kanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu mantıktan yola çıktığımızda bazı ilkökul öğretmenleri de kendilerini bu alanda yetkin görmediklerinden dolayı ilgili dersi anlam ve amacına uygun bir şekilde yürütemeyeceklerini düşünerek gereken çaba ve özeni göstermemektedirler” şeklinde ifade etmiştir. Bunun yanında mezun durumundaki ve çalışan sınıf öğretmenlerinin yeterlilik algısını etkileyen bir diğer sebebin de Görsel Sanatlar dersi ile ilgili kaynakların ilgilerini çekmemelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

4.10. Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre alan yeterlilik algı düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?

Mezun durumundaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Bayan	71	188	37	.105	.118	.907
Erkek	36	187	33			

Tablo 21’de mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerini gösteren Bağımsız Örneklem T Testi bulgularının aritmetik ortalamalarına bakıldığında, bayanlar, $\bar{x}=188$, erkekler $\bar{x}= 187$ aritmetik ortalamasını sahiptir. Standar sapma puanlarına bakıldığında, erkeklerin $S=33$ değeriyle bayanlardan daha homojen bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Mezun durumdaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin farkın saptanması amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem T Testine göre, [$t_{(105)}=.118, p>.05$] anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Dağılım normaldir. Cinsiyet açısından herhangi bir farkın çıkmaması mezun durumdaki aday sınıf öğretmenlerinin alan yeterlilik algı düzeyleri açısından iyi bir durum sayılabilir. Bunun yanında az bir fark olsa dahi bayan lehine çıkan sonuçların, “Geleneksel kadın rollerinin değişmesi, geleneksel toplumdaki çağdaş topluma geçme sürecinde olan ülkemizde kadınlara yüklenen rollerin değişmesi de kaçınılmaz olduğundan kaynaklanabilir, Bu nedenle de, kendisini ifade edebilen, öz güveni gelişmiş kadınların seçtikleri öğretmenlik mesleğinde kendilerini yeterli hissetmeleri de kaçınılmaz olacaktır” (Akbaş, Çelikkaleli, s.106, 2006).

4.11. Çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?

Tablo 22’de çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 22. Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Bayan	116	186	36	210	.462	.644
Erkek	96	183	44			

Tablo 22’de çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerini gösteren Bağımsız Örneklem T Testi aritmetik ortalama puanları incelendiğinde bayanlarda $\bar{x} = 186$ puan, erkeklerde $\bar{x} = 183$ puan ortalamasının bulunduğu görülmektedir. Standart sapma puanlarına bakıldığında, bayanlar $S=36$ değeriyle erkeklerden daha homojen bir dağılım göstermektedir.. Çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre farkın saptanması amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem T Testine göre, [$t_{(210)}=.462$, $p>.05$] anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Her ne kadar cinsiyet açısından çalışan sınıf öğretmenlerinde anlamlı bir fark ortaya çıkmasa da, (Çapa, Çil 2000) ile Oran’ın (2004) altı farklı öğretmenlik dalında öğrenim gören öğrenciler üzerinde ve Tanrıöğen’in (1997) ise on beş farklı öğretmenlik dalında öğrenim gören eğitim fakültesi öğrencilerinin katılımıyla yapılan araştırmalarında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet arasında kız öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır” (Sağlam, s.65, 2008)

4.12. Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik bilgi beceri ve alan yeterlilik algı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 23’te mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik bilgi, beceri ve alan yeterlilik algı düzeylerine ilişkin Bağımsız T Testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 23 *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmeni Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Bilgi Beceri ve Alan Yeterlilik Algı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi*

Değişken	Durum	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Bilgi	Çalışan	212	116,60	26,06	317	-.202	.847
	Mezun	107	117,17	22,84			
Beceri	Çalışan	212	68,38	15,15	317	-.193	.136
	Mezun	107	71,03	14,58			
Alan Yeterlilik Algısı	Çalışan	212	102,84	40,25	317	-.1,493	.484
	Mezun	107	105,14	35,87			

Tablo 23'te, mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik alan yeterlilik algı durumlarını gösteren Bağımsız Örneklem T Testi aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, bilgi değişkeninde çalışanlar $\bar{x}=116,60$, mezun durumdaki adaylar $\bar{x}=117,17$, beceri değişkeninde çalışanlar $\bar{x}=68,38$, mezun durumdaki adaylar $\bar{x}71,03$; alan yeterlilik algısı değişkeninde çalışanlar $\bar{x}=102,84$, mezun durumdaki adaylar $\bar{x}=105,14$ puan ortalamasının bulunduğu görülmektedir. Standart sapma puanlarına bakıldığında, mezunların bilgi değişkeninde $S=22,84$, beceri değişkeninde $S=14,58$, alan yeterlilik algısı değişkeninde $S=35,87$ değeriyle çalışanlardan daha homojen bir dağılımına sahip olduğu görülmektedir. Bağımsız Örneklem T Testine göre bilgi, $[t_{(317)}=.847, p>.05]$, beceri $[t_{(317)}=.136, p>.05]$, alan yeterlilik algısı $[t_{(317)}=.484, p>.05]$ anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Bu bulgular aslında normaldir. Çünkü alan uzmanlarının da söylediği üzere, Görsel Sanatlar dersinin yetenek dersi olduğu görüşü yaygın olarak görülse de, bazı sınıf öğretmenlerinin kendilerini yeterli görüp görmeme algılarına göre dersi yürütürken gerekli özeni gösterip göstermemeleri ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan

yetenek dışında alan yeterliliğini geliştirmek için derslerde verilen teorik ve uygulamalı çalışmalar yanında neler yapılması gerektiği üzerinde düşünülmesi gerkenbir konudur. Artut, (2004), bu durumu, “Resim derslerinin, yeteneği olanların başarabildiği bir dal olduğu görüşü, çevre ve ailede yaygın bir kanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu mantıktan yola çıktığımızda bazı ilkokul öğretmenleri de kendilerini bu alanda yetkin görmediklerinden dolayı ilgili dersi anlam ve amacına uygun bir şekilde yürütemeyeceklerini düşünerek gereken çaba ve özeni göstermemektedirler” ifadesiyle desteklemiştir.

4.13. Sınıf Öğretmenlerinin (Mezun durumdaki sınıf öğretmeni adayları, çalışan sınıf öğretmenleri) Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Alan Yeterlilik Algıları ile Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasında İlişki var mıdır?

Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Pearson Korelasyon testi sonuçları tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. *Mezun Durumdaki Sınıf Öğretmenleri Adayları İle Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ve Alan Yeterlilik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları*

	Tutum	Alan Yeterlilik Algısı
Tutum Pearson Korelasyon	1	.071
P		.207
N	319	319
Alan Yeterlilik Algısı Pearson Korelasyon	.071	1
P	.207	
N	319	319

Tablo 24’te mezun durumdaki sınıf öğretmenleri adayları ile çalışan sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ve alan yeterlilik Algı Düzeyleri arasındaki ilişkiye İlişkin Pearson Korelasyon testi sonuçları bulunmaktadır.

Tabloya göre tutum ve alan yeterlilik algısı arasında ($r=0,71$, $p>0,05$) anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, araştırma konusu dâhilinde, mezun durumdaki aday ve çalışan sınıf öğretmenlerinin tutum, alan yeterlilik algı, bilgi ve beceri bulgularının alanyazın çalışmalarıyla karşılaştırılmaları ve yorumlamaları yer almaktadır.

Araştırmada, mezun durumdaki aday ve çalışan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlarını ölçmek için uygulanan Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçlarında, anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Farklı alanlarda yapılan tutum ölçmeye yönelik çalışmalarda (ilköğretim matematik, sosyal bilgiler) çalışan öğretmenlerde cinsiyet açısından genellikle anlamlı bir farkın çıktığı, sonucun bayanların lehine anlamlı olduğu dikkat çekmektedir. (Taşdemir, 2014, Karatekin vd., 2015,). Çalışan bayan öğretmenlerde lehine anlam çıkmasını Akbaş, Çelikkaleli, (2006), “Geleneksel kadın rollerinin değişmesi, geleneksel toplumdaki çağdaş topluma geçme sürecinde olan ülkemizde kadınlara yüklenen rollerin değişmesi de kaçınılmazdır. Bu nedenle, kendisini ifade edebilen, öz güveni gelişmiş kadınların seçtikleri öğretmenlik mesleğinde kendilerini yeterli hissetmeleri de kaçınılmaz olacaktır” şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca bu çalışmalardan cinsiyet açısından anlamlı bir farkın çıkma sebebi, alan disiplinlerinin sanat disiplinleriyle farklılıklarından kaynaklanabilir. Bunun yanında mezun durumdaki aday öğretmenlerle ilgili yapılan yine farklı branştaki alan yazın çalışmalarında ise, cinsiyet açısından herhangi bir farkın olmadığı tespit edilmiştir (Orhun, 2012, Duru vd., 2005, Gökçe, Sezer, 2012). Bu durumda henüz mesleğe başlamamış olan aday öğretmenlerde, cinsiyet açısından anlamlı bir fark ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla yapılan araştırmanın sonucunun anlamlı çıkmayışı sanat disiplin algısından ve bu alanda çok fazla çalışma yapılmamasından kaynaklanabilir.

Bir başka araştırma alanı olan mezun durumdaki aday ve çalışan sınıf öğretmenlerinin alan yeterlilik algısı durumları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde yine anlamlı bir farkın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Daha önce Dilmaç (2015) tarafından geliştirilip uygulanan ve benzer bir ölçek olan “Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği” nin sonuçlarında da cinsiyet açısından anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Ayrıca daha

önce yapılmış olan farklı branştaki (fen bilgisi, okul öncesi) alan yazın çalışmalarında da özellikle aday sınıf öğretmenlerinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır(Akbaş, Çelikkaleli, 2006; Gömleksiz, Serhatlıoğlu, 2013). Bu durum olumlu karşılanabilecek bir durumdur. Puan değerleri mezun durumdaki aday sınıf öğretmenlerinde bilgi tazeliğinden kaynaklı çalışanlara oranla az bir farkla yüksek olsa da, çalışanların da alan yeterlilik algı düzeyleri yadsınamaz. Zira, “öz-yeterlik inancı, kişisel gelişim, başarı ve değişim için anahtar kaynaktır. Bilişsel, motivasyonel, duygusal ve karar verme süreçlerinde etkilidir. Yeterlik inancı, bireyin iyimser ya da kötümser bir biçimde düşünmesini etkiler. Böyle inançlar insanın hedeflerini ve isteklerini, kendini nasıl motive edeceğini, zorluklar ve sıkıntılarla karşılaştığındaki gayretini etkiler. Aynı zamanda bireyin geleceğe ilişkin beklentilerini şekillendirir” (Gömleksiz, Serhatlıoğlu, 2013).

Alan yeterlilik algısının yüksekliği bir ders başarısı için kaçınılmaz bir anahtar durumundadır (Dilmaç, İnanç, s.382, 2015). Bu durumu, “alan Yeterlilik Algısı ne kadar yüksek olursa görsel sanatlar eğitimi o kadar başarılı olacaktır. Böylece, Görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterliğe sahip sınıf öğretmenleri, öğrenciler için derisi sıkıcı ve verimsiz olmaktan çıkaracak, çocukların yaratıcı yönleri için sağlıklı uyarımlar da bulacaktır şeklinde desteklemektedir.

Bilgi ve beceri açısından araştırma sonucuna bakılacak olunursa, mezun durumdaki aday ve çalışan sınıf öğretmenlerine uygulanan Bağımsız Örneklem T Testi'nde anlamlı bir bulunamamıştır Yapılan araştırmalarda bilgi ve beceri üzerine sanat eğitimi üzerine çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Rastlanılan çalışmalarda tatmin edici düzeyde değildir. Farklı braşlarda temel bilgi becerileri üzerine yapılan çalışmalarda var olan ortak nokta , “bilginin anlamlandırılmasının öğrenme sürecinin anahtar kavramı olduğu, öğrenmenin ezberlemeye değil öğrenenin bilgiyi transfer etmesine, var olan bilginin yeniden yorumlanmasına ve yeni bilginin oluşmasına dayanmasıdır. (Kurudayıoğlu, Çetin, 2015).

Sonuç olarak; “Biz görsel sanatlar eğitimi, görsel sanatlar etkinliklerinin tüm öğrenciler için önemli öğrenme yaşantıları, deneyimleri olduğuna inanırız. Belirli niteliği olan ve yaratıcı sanat etkinlikleri sunmak için sanat bilgisine, sanatsal

duyarlılığa, sanatsal tutumlara ve sanatsal becerilere sahip görsel sanatlar alanında yetiştirilmiş öğretmenlere kuşkusuz ihtiyacımız vardır” (Celep, s.18, 2013).

Her ne kadar elde edilen bulgu sonuçlarında ortaya çıkan değerler olması gereken düzeyde çıkmış, bu oranlara bakılarak Görsel Sanatlar dersinin sınıf öğretmenleri tarafından verilmesine devam edilmesi yönünde olumlu bir tablo varmış gibi görünse de, oranlar çok da tatmin edici düzeyde değildir.

Oranların yükseltilmesi için sınıf öğretmenlerine Görsel Sanatlar dersi uygulamalarına yönelik eğitimler verilebilir. Bu eğitimler, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde hizmet içi eğitimler olabileceği gibi akademisyenler tarafından daha çok uygulamaya verilen seminerler şeklinde de olabilir.

Aslında sınıf öğretmenleri Görsel Sanatlar eğitiminin temelini daha öğretmen olmadan öğrencilik yıllarında almalıdır. Bu bağlamda sınıf öğretmenliği eğitimi kapsamında daha fazla ders saatinde ve çok daha uygulamaya yönelik Görsel Sanatlar eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bunların yanında sınıf öğretmenlerine eksiklerini gidermek ve uygulama kısmında yardımcı olabilecek klavuz kitaplar, ilkokul düzeyinde faydalı olabilecek bir terimler sözlüğü hazırlanabilir.

Aslen, Görsel Sanatlar dersi yetenek bazında bir ders olduğu için alan uzmanı tarafından verilmesi bu dersin başarısı için olumlu katkılar sağlayacaktır.

Önemli olan çocukta var olan yaratıcılığı doğru ve kaliteli bir biçimde geliştirecek Görsel Sanatlar eğitimi verebilmektir. Hiç kuşkusuz bir çocuğun hayattaki en büyük şansı, ona ışık tutacak ve sağlam temeli atacak bir öğretmene rastlamaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, ÜN, Kamile; *İşbirlikli Öğrenme*, Uğurel Matbaası, Malatya 1992.
- AKBAŞ, Ahmet. ve ÇELİKKALELİ, Öner; “Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Mersin 2006, 2(1), 98–110.
- AKENGİN, Hamza; *İlköğretim Okulları I. kademedeki Resim-İş Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2005.
- AKKAYA, Tayfun; *Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Kuramı*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2014..
- ALAKUŞ , Ali., Osman, MERCİN, Levent; *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*, Pegem Yayınları, s.16, Ankara 2009.
- ARTUT, Kazım; *Sanat Eğitimi (Kurumları ve Yöntemleri)*, Anı Yayıncılık, Ankara. 2004.
- ASLANTAŞ, Selma; “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, İstanbul 2014, Yıl:2, Sayı:2, s.187.
- ATAMAN, Ayşegül; *Eğitim Sürecinde Yaratıcılık ve Eğitim*, Ankara Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara 1995.
- AVCI, Sedat; *3-12 Yaş Arası Çocukların Sanat Eğitimi Üzerine Görüş ve Öneriler*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.

- AYAYADIN, Abdullah. ve KURTULDU, Kayhan;“ Sanat Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, , Elazığ 2009, Cilt. 20,Sayı. 2, s.201-209.
- AYKUT, Aygöl; "Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Kayseri 2006, 33-44.
- BAŞBUĞ, Fatih. ve BAŞBUĞ, Zuhâl; “Görsel Sanatlar Eğitimi Üzerine Notlar, *Akdeniz Sanat Dergisi*, Antalya 2016, Cilt:8, Sayı:18, s.82.
- BATUR, Muhammed; *İlköğretim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Kazanımlar Ögesinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale 2010.
- BİGALİ, Şeref; *Resim Sanatı*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1999.
- BOYDAŞ, Nihat; *Resim-İş Öğretimi Nasıl Geliştirilebilir*, Türk Eğitim Derneği XIII. Öğretim Semineri, s. 282, Ankara 1990.
- BULUT, İlhami, ALAKUŞ, Ali Osman. ve AYDIN, Barış; “Sınıf Öğretmenliği 2. Sınıf Öğrencilerinin Güzel Sanatlara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Diyarbakır 2013,20 , 156-166.
- BUYURGAN, Serap ve BUYURGAN, Ufuk; *Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle)*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2012.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; *Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2012.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; *Örnekleme Yöntemleri*, Pegem Yayıncılık., Ankara 2012.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Pegem Yayıncılık, , Ankara 2015.

- BROMMER, G. S, HORN, G.S; Art in Your World. Davis Publications. Inc. Worcester, Massachusetts U.S.A. Second Edition, 1985.
- CERİT, Yusuf; Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik İnançları, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6 (1), 68-85,İstanbul 2010.
- CRONBACH, L., J.; Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16, 297-334, 1951.
- ÇAKMUR, Hülya; Araştırmalarda Ölçme - Güvenilirlik Geçerlilik, TAF Preventive Medicine Bulletin, 2012.
- ÇAPA, Yeşil ve ÇİL, Nesrin; Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2000, 18, 69 – 73.
- DEMİREL, Özcan; “Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2002.
- DİKİCİ, Ayhan; “Sanatt Eğitiminde Yaratıcılık”. *Milli Eğitim Dergisi*. 149 <http://www.okuloncesi.tc/modules/sections/index.php?op=viewarticle&artid=9>, 2001.
- DİLMAÇ, Oğuz. ve İNANÇ, Cihan; “Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlik Düzeyleri”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Bartın 2015, Cilt 4, Sayı 2, s.382-400.
- EDMAN, I.; *Sanat ve İnsan* (Çeviren Turhan Oğuzkan), İstanbul 1977, İnkılap ve Aka Yayınları, İstanbul.
- EFLAND, D.,A.; Problems Confronting Visual Culture, *Art Education*, 58 (6), 35-40, 2005.
- ERCAN, İlker ve KAN, İsmet; “Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik”, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Bursa 2004, 30 (3).

- ERSOY, Seher; *İlköğretim 6,7,8. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersindeki Başarılarına Göre Öğrenme Stilleri ve Çalışma Alışkanlıklarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2003.
- ERTÜRK, Mümin; İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, January, 3(1),2013.
- ERZEN, Jale; *Çağdaş Avrupa’da Sanat Eğitimi. Orta Öğretim Kurumlarında Resim İş Öğretimi ve Sorunları*, San, İ., Adgüzel, Ö., Okvuran, A., (Editörler). Türk Eğitim Derneği Yayınları Bilim Dizisi , No:8, Ankara 1990.
- FISCHER, Erika; *Sanatın Gerekliliği*, Cevat Çapan (çev.), V Yayınları, İstanbul 1993.
- FRAENKEL, J., R., WALLEN, N.,E; *How to design and evaluate research in education*. Mc Graw Hill Higher Education. New York, NY, 2006.
- GENÇAYDIN, Zafer; *Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri, Orta Öğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları*, TED Yayınları, Ankara 1990.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet, Nuri. ve SERHATLIOĞLU, Birsen; “Öğretmen Adaylarının Akademik Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2003, 17(3),99-127.
- GÜNDOĞAR, Feruzan; “Değişen Eğitim Anlayışı Işığında Değişen Öğretmen Yetiştirme Programları Üzerine Düşünceler”, *Diyalog Dergisi*, 2014.
- GÜNDOĞDU, Kerim; *Ölçülebilir Öğrenme Amaçlarının Oluşturulması, Ölçme ve Değerlendirme*, (Editör: E.Karip), s.17-50, Pegem A Yayınları, Ankara 2007.
- HENSON, K, Robin; *Teacher Self-Efficacy: Substantive Implications and Measurement Dilemmas, Paper presented at the Annual Meeting of the Educational Research Exchange* ,College Station, TX, 2001.

HAMURCU, Hülya; Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik İnançları, Eğitim Araştırmaları, 24, 112-122, Ankara 2006..

<http://mufredat.meb.gov.tr>,Görsel Sanatlar öğretim Programı,2018.

İLHAN, ÇAKIR, Ayşe; "Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programları ve Sanat Eğitimi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Ankara 2003, 36(1-2), 13-24.

KALAYCI, Taner; "Öğrenme Sürecine İlişkin Değerlendirmeler ve Fuzzy Karar Verme Tekniği İle Sürece Dair Bir Uygulama", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, İstanbul 2014.

KANAT, Sevda ve DİKKAYA, Ayşegül; "Sanat eğitimi Alan ve Almayan Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması", *KKEFD*, 2014, Sayı. 29, s.145-176..

KARAHAN, Derya; "Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Eğitim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri", *Türkiye Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 2000.

KARATEKİN, Kadir; Attitudes of Preservice Social Studies Teachers towards Solid Wastes and Recycle, 2015.

KARASAR, Niyazi; *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler* (6. basım), 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., Ankara 1994..

KARİP, Emin., ŞİRİN, Hüseyin. , BAYYİĞİT, Mehmet., YILDIZ, Hatice., YILMAZ, Abdülkadir., ALACACI, Cengiz., BÜKEL, İbrahim., DEMİRCİ, İbrahim ve KIRPIK, Gülşen; *İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar*, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, 1-2., Ankara 2013.

KAROĞLU, Hülya; *Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar*, Selçuk Üniv., Sosyal Bilimler Enst. Resim-İş Öğrt. Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.2, Konya 2007..

- KIM, E; Ehrmann K. Reliability of power profiles measured on NIMO TR1504 (Lambda-X) and effects of lens decentration for single vision, bifocal and multifocal contact lenses. *J Optom*, 2013.
- KIRIŞOĞLU, Olcay, Tekin; *Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)*, Demircioğlu Matbaacılık, s.62-63, Ankara 1991.
- KORKUT, Kübra. ve BABAÖĞLAN, Emine; “Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları”, *Uluslar arası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2012, Cilt 8, Sayı 16, 269, 282.
- KURUDAYIOĞLU, Mehmet. ve ÇETİN, Ömer; “Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2015, 3(3), 1-19.
- KÜÇÜKTEPEPINAR, Can; “Sanat Eğitimi ve Uluslar arası Uygulamalar”, *Erciyes Sanat Dergisi*, Kayseri 2014, s. 28.
- LAWSHE, C., H; A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575, 1975.
- LUHRMAN, T., M; Art Experiences and Attitude Toward Art Education: A Descriptive Study of Missouri Public School Principals, *Studies in Art Education*, 43 (3), 197-218, 2002.
- MERCİN, Levent., ALAKUŞ, Ali., Osman; “Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği”, *DÜ Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007.
- ÖNCÜ, Hatice; *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.*, Matser Basım San. ve Tic. Ltd. Şti., Ankara 1994.
- ÖZER, Ahmet; *Normallik Testlerinin Karşılaştırılması*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- ÖZÇELİK, Durmuş, Ali; *Okullarda Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÜSYM-Eğitim Yayınları, 1981.
- ÖZSOY, Vedat; *Görsel Sanatlar Eğitimi*, Pegem Yayıncılık., s.75 , Ankara 2003.

- ÖZSOY, Vedat;Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar, *Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları*, No: 4, Sayfa: 19, Ankara 2006.
- ÖZSOY, Vedat; *Görsel Sanatlar Eğitimi*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Basım, Ankara 2007.
- ÖZSOY, Vedat; *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim- İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, bs:7, Ankara 2007.
- PEHLİVAN, BAYKARA, Kevser; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma,” *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,2008, Cilt 4,Sayı.
- PODELL, D., M.,SOODAK, L.,C.;Teacher Efficacy And Bias in Special Education Referrals. *Journal of Educational Research*, 86, 247-253, 1993.
- RECEP, Ebru; *Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin İlköğretim I.Kademe Görsel Sanatlar Dersine Etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enst. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı Yüksek Lisans Tezi, S.ii, Ankara 2013.
- RIGGS, I., ENOCHS, L.; Toward The Development Of An Elementary Teacher's Science Teaching Efficacy Belief Instrument. *Science Education*, 74, 625-638, 1990.
- ROSS, C.,W; *Plant Physiology*, Wadsworth Pub. Com. Inc. Belmon, California-USA.,1992.
- RUMMEL, J. Francis., (Çev.Rezan Taşçıoğlu); *Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları*, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara 1968.
- SAĞLAM, Ayşe. Çiçek; “Müzik Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008, S. 5 (1), s. 59-69.
- SALDERAY, Bülent; *Türkiye’deki Zihin Engelliler İş Okullarında Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilerin Beceri, Davranış ve Meslek Edinimindeki Katkısına*

Yönelik Öğretmen Görüşleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2008..

SAN, İnci; *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*, Kırali Ofset, Ankara 1977.

SAN, İ.nci; *Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Cilt:18, Sayı:1, Ankara 1985.

SARACALOĞLU, Asuman.,Seda ve YENİCE, Nilgün; Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5 (2), 244-260,2009.

SÖNMEZ, Veysel; *Program Geliştirmede Öğretmen El kitabı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2007.

SÜDOR, Gülseren; *Temel Sanat Eğitimi “Aynanın Gerçeği” Temel Tasarım, Resim Eğitimi ve Sanatla Karşılaşma*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2006.

STRONG, M., S; Social Types in a Minority Group: Formulation of a Method. *American Journal of Sociology* 49, 563-573, 1943.

ŞAHAN, Melek., ÖZSOY, Vedat; Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Resim-İş Dersinde Öğrenci Tutumuna Etkisi (The Impact of Multidisciplinary Art Education Method on Students' Attitude in the 6th Grade Elementary School Art and Craft Course), *Türk Eğitim Bilimleri (Journal of Turkish Educational Sciences Dergisi)*, Gazi Üniversitesi Yay, Kış , 7(1), 205-226, Ankara 2009.

TANRIÖĞEN, Abdurrahman; “Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, İzmir 1997.

TAŞDEMİR, Mehmet; Birleştirilmiş Sınıflar Hakkında Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri: Beklenti Ve Metaforlar. *Turkish Studies -Volume 9/2 Winter 2014*, P. 1459-1475, 2014.

TAŞKESEN, Orhan; Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Resim Bölümleri ile Genel Liselerde Verilen Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Şiddete

Yönelik Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmış Doktora Tezi, 2011.

TAŞKESEN, Selma, TAŞKESEN, Orhan., BAKIRHAN, Ayşenur ve TANOĞLU, Şeyda; “Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeyleri İle Motivasyonlarını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma (Erzincan İli Örneği)”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2018, C.11,S.2, s.77-85.

TAŞKIN, Çiğdem., HACIÖMEROĞLU, Güney; “Öğretmen Öz yeterlik İnanç Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öz yeterlik İnançları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2010, , 27, 63, 75.

TEKİN, Halil; *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Mars Matbaası, Ankara 1977, 64-66.

TEKİN, Halil; *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Yargı Kitap ve Yayınevi, 1993.

TUNALI, İsmail; “Sanatta Eğitim Sorunu Üzerine.” *Sanat Çevresi*, Remzi Kitabevi, 1.14 :8-10, 1979.

TURGUT, İhsan; *Sanat Felsefesi*, Akademi Kitabevi, İzmir 1993.

TÜRKDOĞAN, Galip; *Sanat Eğitimi Yöntemleri*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1981.

TÜRKKAN, Burçin; *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir 2008.

TC Milli Eğitim Bakanlığı, *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*, TC Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2006.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Öğretim Programı, *MEB Tebliğler Dergisi*, Ankara 2012.

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), 2017 Ankara.
- T.C Milli Eğitim Bakanlığı, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), 2018 Ankara.
- ÜNVER, Erdem; “Neden ve Nasıl Sanat Eğitimi”, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 2006, Sayı 23, Cilt 2, s.870-871.
- VENEZIANO, L., HOOPER, J.; A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1), 67-70,1997.
- YEŞİLYURT,Selami., ÇAPRAZ, Cüneyt; Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kullanılan Kapsam Geçerliği İçin Bir Yol Haritası, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,2018.
- YETKİN, Suat, Kemal; Sanat Meseleleri, İstanbul 1962.
- YILDIRIM, Cemal; *Eğitim Felsefesi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 184, Ankara 1987.
- YOLCU, Enver; *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Nobel Yayın, s. 91, 2004 Ankara.
- YURDAGÜL, Halil; Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2005.

EKLER

Ek 1 Tutum Ölçeği (GSETÖ)

Cinsiyetiniz:						
Bu envanter kişilerin görsel sanatlar dersine karşı tutumlarını ölçmeyi amaçlayan ifadelerden oluşmaktadır. Bu envanterde kişilerin kimlik bilgilerine yer verilmemiştir. Bu ifadeleri tek tek okuyarak ifadelere ne derece katılıp katılmadığınıza cevap veriniz. Lütfen tüm ifadelere boş bırakmadan cevap veriniz.						
		KATILMIYORUM		KATILYORUM		
		1	2	3	4	5
1	Görsel Sanatlar dersinin gerekliliğine inanırım.					
2	Görsel Sanatlar dersinin olduğu günleri sabırsızlıkla beklerim.					
3	Görsel Sanatlar dersi saatlerinin daha fazla olması gerekir.					
4	Görsel Sanatlar etkinliklerine gitmeyi severim.					
5	Görsel Sanatlar dersi saatlerini yeterli bulurum.					
6	Boş zamanların çoğunu Görsel Sanatlar dersine ayırmak isterim.					
7	Görsel Sanatlar dersi olduğu günler genelde huzursuz olurum.					
8	Görsel Sanatlar dersi beni mutlu eder.					
9	Görsel Sanatlar dersinin sosyallik sağladığına inanırım.					
10	Görsel Sanatlar dersi bana göre gereksiz bir derstir.					
11	Görsel Sanatlar dersi kadar eğlenceli bir ders yoktur.					
12	Görsel Sanatlar dersi olmamasını kayıp olarak görmem.					
13	Görsel Sanatlar dersi sıkıcı bir derstir.					
14	Görsel Sanatlar dersinin öğretimiyle ilgili kaynak kitapları okumaktan zevk alırım.					
15	Görsel Sanatlar dersini anlatırken ve uygularken canım sıkılır.					
16	Görsel Sanatlar dersi ile ilgili etkinliklerde görev almayı severim.					
17	Görsel Sanatlar dersini haftalık ders saatinde işlemeye özen gösteririm.					
18	Arkadaşlarımla Görsel Sanatlar dersi ile ilgili konularda konuşmaktan zevk duyarım.					
19	Görsel Sanatlar dersinde yeterince faydalı olamamaktan korkuyorum.					
20	Bazı öğrencilerin Görsel Sanatlar dersini bu kadar sevmelerine anlam veremem.					
21	Görsel Sanatlar dersiyle ilgili planlama yaparken zamanın nasıl geçtiğini fark etmem.					
22	Yapılan çalışmaların (çizgi ve üç boyutlu v.s.) beklenen sonucu vermemesinden endişe duyarım.					
23	Geçmişten günümüze yerli ve yabancı ressamların hayatlarını araştırmaktan hoşlanırım.					
24	Görsel Sanatlar dersindeki etkinlikler ilgimi çeker.					
25	Görsel Sanatlar dersi temel derslerden sonra en çok sevdiğim derstir.					
26	Görsel sanatlar dersinin estetik gelişime katkı sağladığına inanırım.					
27	Görsel Sanatlar dersinin bir ifade aracı olduğunu düşünürüm.					
28	Görsel Sanatlar dersinin kendimi ifade edebildiğim derslerden biri olduğuna inanırım.					
29	Görsel Sanatlar dersiyle ilgili konulara ilgi duyarım.					
30	Görsel sanatlar dersiyle ilgili konular hiç ilgimi çekmez.					

